Cunninghame

ἈΚΕΣΤΟΡΊΑΣ

ἈΝΘΟΛΟΓΊΑ.

ΕἼΤΕ

ΣΥΜΠΕΡΆΣΜΑΤΑ ΤᾺ ἘΚ ὍΛΗΣ ἸΑΤΡΙΚῆΣ ΤΈΧΝΗΣ ΣΥΝΕΙΛΕΓΜΈΝΑ.

Quibus totius Medicinæ Complexus ſub intellectus aſpectum ponitur.

In gratiam φιλιατρῶν.

Edictore ac Editore

LUDOVICO LAMBERMONTIO-

Medic. Doct.

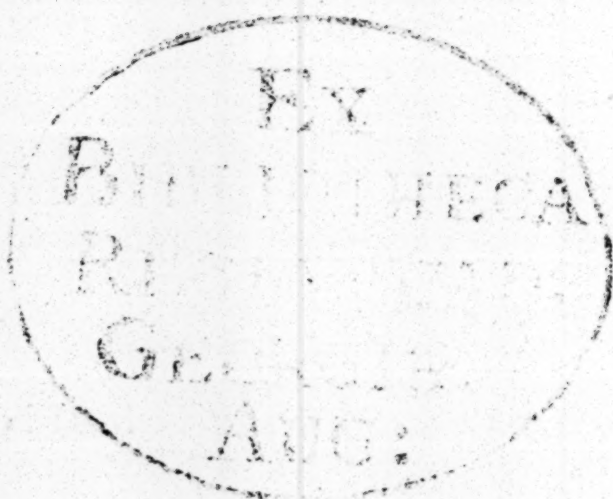

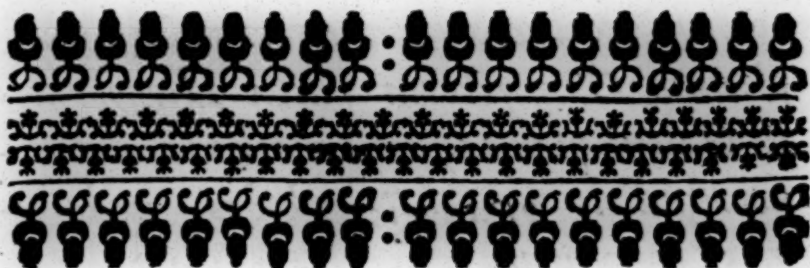
Guhling

M. Andr. Mich. Tauscher. P. m. c.

LONDINI, Excudebat *R. N.* proſtant exemplaria apud *Joh. Martin*, & *Jac. Alleſtrye*, ſub ſigno Campanæ in cœmeterio *D. Pauli*.

CIↃ. IↃC. LIV.

EX

Viro Ornatissimo
Ludovico Lambermontio,
Med. Doct.

Ludovicus Molinæus,

Medicinæ Doctor, ac in Illustri Academia Oxoniensi *Historiarum Professor, S.*

Erlegi opusculum Tuum Ἀκεσοειας Ἀνθολογίας, *exiguum sanè mole, sed viribus longè gravissimum: author sum ut id publici juris facias: Nec est quod in eo pertimescas vel Catonis supercilium, vel clanculum mordentium contemptum,*

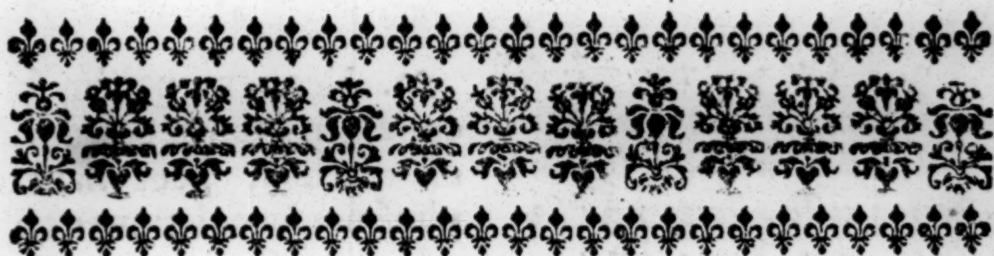
quasi

quaſi cruda ſtudia extra limen propelleres: nihil enim hîc immaturum & incoctum excludis; ita Artis noſtræ complexum & myſteria juxta Hippocratis & Galeni placita, aptâ methodo, nec minori judicio Φιλιατροῖς exhibes, unde jugiter cynoſuram ob oculos habeant quam ſequantur, quæque Facis inſtar ulteriùs Medicinæ adyta ſcrutantibus præluceat. Macte hoc ſtudio: auguror enim prima hæc famæ auſpicia Tibi ſic feliciter ceſſura ut ad majora deinceps audenda, acriores ſubdant aculeos, In quo Omine deſino.

Vale.

ἈΚΕΣΤΟΡΙ'ΑΣ ἈΝΘΟΛΟΓΙ'Α.

ΠΡΟ'ΛΟΓΟΣ.

α'. ὉΚΟ'ΤΑΝ πᾶσαι τέχναι τὴν τελειότητα καὶ λαμπρότητα ὑπολαμβάνουσιν εἴτε ἀπὸ τῆς ὕλης, εἴτε ἀπὸ τοῦ τέλους, μεταξὺ τῶν ἄλλων τὰ πρωτεῖα φέρεσθαι μέλλει ἡ ἰατρική, ὅταν τὸ ὑποκείμενον τὸ ἀνθρώπινον σῶμα, τέλος δὲ τὴν ὑγίειαν τυγχάνει ἔχουσα· τούτῳ γὰρ τί ἐξοχώτερον, τί δὲ εὐγενέστερον; ταύτῃ τί βελτίον τί τῷ τῶν ἀνθρώπων γένει οὐδὲν ποθεινότερον;

1. CUm omnes Artes suam depromant nobilitatem, aut à subjecto, aut à fine, inter cæteras principatum obtinebit Medicina, quòd pro objecto corpus humanum, pro fine sanitatem habeat: hoc enim quid præstantius, quid nobilius? ipsâ quid melius, quid hominum generi datum optabilius?

β'. Ἔσεται οὖν ἡ ἰατρικὴ (ἡ ἀντὶ τοῦ ὑποκειμένου σῶμα ἰάσιμον ἔχει) τέχνη ὑγιεινῶν, καὶ νοσωδῶν, καὶ οὐδετέρων, ἢ τοὺς ὑγιαίνοντας σώζουσα, τοὺς νοσέοντας θε-

2. Erit ergo Medicina (quæ pro objecto corpus sanabile habet) Ars salubrium, & insalubrium, & neutrorum; sive quæ sanos servat, ægros sanat, neu-

θεραπεύει, ἐδετέρους δὲ προφυλάσσει.

neutros præservat.

γ'. 'Ου γὰρ τοι πῆ μὲν ἐπιστήμη, πῆ δὲ τέχνη λεκτέα, ει καὶ πλεῖστα ἔχοι ἂν θεωρήματα, ἅπερ κἂν βέβαιά ἐστιν, ὅμως ἐπειδήπερ τῶν αὐτῆς μερῶν τοσαύτη ἡ μὲν ἡ ὁμόνοια, καὶ ὁμοφροσύνη ἵνα ὁ ἄνθρωπος ὑγιὴς σώζεσθαι δύναιτο ἄν, καὶ ὁ νόσιμος ἀνανεοῦσθαι, ἐκ τοῦ τέλους, τὴν τῆς τέχνης ἐπωνομασίαν λήψεται.

3. Nec vero partim scientia, partim ars propriè est dicenda, licet habeat plurimas speculationes, quæ etsi certæ sint, tamen cùm ejus partium ea sit conspiratio, is consensus ut homo salvus servari possit, ac æger in integrum restitui, ex ipso fine, tota artis nomen accipiet.

δ'. Ταύτης δὲ τῆς τέχνης ὡσεὶ καὶ τῆς φύσεως ὑπηρέτης ἐστὶν ὁ 'Ιατρὸς, ὅνπερ ἵνα τοῦ τέλους τυγχάνοι ἂν ἐκεῖνα τὰ πέντε μέρη, ἐξ ὧν ὅλης τῆς 'Ιατρικῆς τὸ σῶμα συνίσταται, μάλιστα εἰδέναι ἀνάγκη, φυσιολογικὴν, ὑγιεινὴν, παθολογικὴν, προγνωστικὴν, καὶ θεραπευτικήν.

4. Hujus Artis proindè, ac Naturæ minister est Medicus, qui ut ritè suum finem consequatur, has quinque partes, totum Medicinæ corpus conflantes, apprimè calleat necesse est, Physiologiam, hygieinen, pathologiam, prognosticen, & therapeuticam.

ε'. 'Αλλ' αὗται δύνανται εἰς δύο ἀνακαλεῖσθαι, δήπουθεν εἰς θεωρικὴν καὶ πρακτικὴν, τῆς δὲ τῆς ὑστερίας οὐ μέρη, ἀλλ' εἴδη, τρία καθίστανται, διαιτητικὴ, φαρμακευτικὴ, καὶ χειρουργική.

5. Possunt ipsæ tamen ad duas revocari, nempe Theoriam & Practicam, cuius ultimæ non partes, sed species tres statuuntur, diætetice, pharmaceutice, & chirurgice.

Τὸ τοῦ Ἰατρικοῦ σώματος μέρος πρῶτον.

Τὰ ἐκ τῆς φυσιολογίας.

α'. ΤΟ' στοιχεῖόν ἐστι σῶμα ἁπλοῦν ἐξ οὗ πανοτιοῦν καθίσταται, καὶ εἰς ὃ τὸ ὕστατον ἀναλύεται.

β'. Ἓν δὲ εἶναι οὐκ ὤφειλεν, οὐ γὰρ ἔχοι ἂν ἀφ' οὗ πάσχοιτο· ἀλλὰ τέσσαρα νομίμως διατίθενται, οἷς μὲν ἀναλόγως συμπάσχουσιν οἱ τέσσαρες τοῦ σώματος χυμοί.

γ'. Τούτων δὲ οὐ μόνον ποιότητες, ἀλλὰ καὶ οὐσίαι ἐν τῷ μικτῷ ἀναμένουσι.

δ'. Ἐκ τούτων οὖν συγκεκραμένων σῶμα ἓν φύεται, ὅπερ κατὰ τὴν τῆς κράσεως ποιότητα, ἄλλην καὶ ἄλλην ἔχει φύσιν.

ε'. Ὅθεν ἐννέα αἱ τῶν κραμάτων διαφοραί, τέσσαρες μὲν ἁπλαῖ, ἶσαι δὲ τὸν ἀριθμὸν συνθεταί, μία δὲ μέση, ἥπερ ὑπὸ τῶν ἄλλων τοῖς νοσήμασιν ἀνθίσταται.

ς'. Ἐκ-

1. Elementum est corpus simplex ex quo unumquodq; primùm constituitur, & in quod ultimùm resolvitur.

2. Unicum esse non debuit, non haberet enim à quo afficeretur; sed quatuor ritè constituuntur, quibus analogicè respondent quatuor corporis humores.

3. Horum non solùm qualitates, sed & substantiæ in mixto remanent.

4. Ex his ergo inter se temperatis corpus unum nascitur, quod pro mixtionis qualitate, aliam atque aliam habet naturam.

5. Unde novem temperamentorum differentiæ, quatuor simplices, totque compositæ, & una temperata ac media, quæ præ cæteris morbis resistit.

ϛʹ. Ἐκείνων δὲ ἡ δύναμις ἐν τῇ συμμετρείᾳ κεῖται, φθορὰ δὲ ἐν ἀμετρείᾳ τίθεται.

6. Harum virtus in æqualitate, vitium vero in disproportione positum est.

ζʹ. Πάντων δὲ νόμος καὶ ὡσεὶ κριτήριόν ἐστι τὸ τοῦ ἀνθρώπου δέρμα, πάσης τῆς ὑπερφορᾶς ἀμέτοχον, καὶ μάλιστα τὸ μὲν τὰ ἄκρα τῶν δακτύλων ἐπικαλυπτόμενον.

7 Omnium lex ac veluti exploratorium est hominis cutis, omnis superlationis expers, sed præcipuè quæ summos integit digitos.

ηʹ. Τέλειον δὲ τοῦ μέρους ὅρον παρέδωκεν ὁ Φερνέλιος· μέρος ἐστὶ σῶμα τῷ ὅλῳ συνεχόμενον, καὶ τῇ κοινῇ ζωῇ συνεζευγμένον, καὶ πρὸς τὴν ἐκείνου ἐνέργειαν καὶ χρῆσιν παρεσκευασμένον.

8. Perfectam partis definitionem tradidit Fernelius. Pars est corpus toti cohærens, communíque vitâ conjunctum, & ad illius functionē usumve comparatum.

θʹ. Τοιγαροῦν οὔτε τρίχες, οὔτε ὄνυχες, οὔτε τὸ στέαρ, οὔτε μύελον, οὔτε ἅπερ Ἱπποκράτης ἰσχόμενα, καὶ ὁρμῶντα καλεῖ, κυρίως καὶ ἀκριβεστάτως τὸ τοῦ μέρους ὄνομα φέρονται.

9. Itáq; nec pili, ungues adeps, medulla, nec quæ Hippocr. salientia, & irrumpentia appellat, propriè strictéque nomen partis merentur.

ιʹ. Πάντα δὲ μέρη ἐστὶν ἢ ὁμογένεα, ἢ ἑτερογένεα; ἢ ἐὰν οὕτως ἀρέσκοιτο, ὁμοιομερῆ, ἢ ἀνομοιομερῆ.

10. Omnes autem partes vel sunt homogeneæ, vel heterogeneæ; aut si placet, similares, atq; dissimilares.

ιαʹ. Τρία δὲ ἐστιν ἔξοχα ἐγκέφαλος, καρδία, ἧπαρ, ἀφ' ὧν νεῦρα, ἀρτηρίαι, καὶ φλέβες γεννῶνται; καὶ εἰσὶ πάντως πρὸς τὸ ζῆν ἀναγ-

11. Tres sunt principes, Cerebrum, Cor, Hepar, à quibus nervi, arteriæ, & venæ ortum suum ducunt; súntque prorsus ad vi-

ἀναγκαῖα.

ιβ'. Ἅμα δὲ τῷ Γαλήνῳ, πρὸς τὰς διαδοχὰς τοῦ γένους, καὶ τὴν τοῦ εἴδους σωτηρείαν, (οὐδὲ κατὰ τὸ καθ' ἕκαστον) μάρτυρας ἐπιδίδομεν.

ιγ'. Τούτων δὲ ἡ γνῶσις εἴτε θεωρικὴ, εἴτε πρακτικὴ, ἐκ τῆς αὐτοψίας μάλιστα πρὸς τὴν τῶν νόσων διάγνωσιν, πρόγνωσιν, καὶ θεραπείαν ἀναγκαῖά ἐστι.

ιδ'. Πάντα τὰ ζῶντα διὰ τὸ ἐν ἑαυτοῖς ἔμφυλον, καὶ περιεχόμενον θερμὸν ζῆν ὁμολογούμενόν ἐστι.

ιε'. Τοῦτο δὲ τὸ θερμὸν πυρώδους στοιχείου βαχυτέραν φύσιν ἐκ ὄζει, δηλαδὴ οὐράνιον καὶ θεῖον; καὶ ἵνα εἰς πᾶν τὸ σῶμα διαβαίνοιεν, τῷ πνεύματι ὑπεῖναι ὤφειλεν, οὗ μὲν ἀληθὴς ὅρος (τί δὲ τι Ἀργεντέριος λέγοιτο ἂν) οὕτως ἔχει.

ιϛ'. Πνεῦμά ἐστι αἰθέρειον σῶμα, τοῦ θερμοῦ, καὶ τῶν δυνάμεων ἕδρα καὶ δεσμὸς, καὶ τὸ πρῶτον τοῦ ἐνεργεῖν ὄργανον.

ιζ'. Πάλιν δὲ τούτων, καὶ

vivendum neceſſariæ.

12. Una cum Galeno, ad ſucceſſiones generis, atque ob ſpeciei conſervationem, (non autem ratione individui) teſtes addidimus.

13. Harum omnium cognitio tam theoretica, quam practica, ex inſpectione maximè ad morborum perfectam cognitionem, prædictionem, & medicationem neceſſaria eſt.

14. Omnia viventia propter nativum & incluſum in ſe calorem vivere certum eſt.

15. Hic calor ignei elementi rudiorem naturam non redolet, quippe cœleſtis & divinus; utque in omne corpus permearet, in ſpiritu ſubeſſe debuit, cujus vera definitio (quicquid Argenterius dicat) ſic ſe habet.

16. Spiritus eſt corpus æthereum, caloris, facultatumque ſedes ac vinculum, primumq; obeundæ functionis inſtrumentum.

17. Horum rurſùs, vi-

καὶ ἐπὶ τῆς ζωῆς θεμέλιόν ἐστιν ὁ ἐλαιώδης χυμὸς, ὅσπερ τὸ ὑγρὸν ἀρχέγονον καλεῖται, ὃ δὴ ἀεὶ διασκεδάννυται, καὶ οὐ δύναται κατὰ τὸ αὐτὸ ἀνανεοῦσθαι εἴτε ἀκεῖσθαι, (εἰ καὶ πολλὰ περὶ τοῦ χρυσοῦ τοῦ ποτηείου πολύλογοι, καὶ ἄλογοι οἱ χυμικοὶ λέγοιεν ἄν) ἀναγκαῖον εἰσάγει τοῦ ἡμετέρου βίου ὅρον, ὃς δ' ὅμως ἰατρικῇ τέχνῃ χρονίως κατέχεσθαι, καὶ συντηρεῖσθαι δύναται.

taque fundamentum est oleosus ille humor, qui humidum radicale nuncupatur, qui cùm semper dissipetur, néque possit quoad idem renovari vel resarciri, (licet multa de auro suo potabili multiloqui, & irrationales jactitent Chymici) necessarium infert vitæ nostræ terminum, quæ tamen ante medicâ diù teneri, conservaríque potest.

ιη'. Πέρα τούτου ἐμφύτου πνεύματος, ὅπερ ἐν ἑκάστῳ τῷ μέρει ποικίλως πεπήγνυται, τρία ἔτι πλανώμενα καὶ ἀλητεύοντα ὑφίστανται, καὶ ἀπὸ τριῶν μερῶν τῶν πρώτων ἐξιόντα.

18. Præter hunc innatum spiritum, qui in unâquâque parte variè fixus est, tres insuper errantes & vagi existunt, à tribus principibus partibus prodeuntes.

ιθ'. Φυσικὸν γὰρ ἀπὸ τοῦ ἥπατος διὰ τὰς φλέβας εἰς τὰ τοῦ σώματος ἄκρα ἐκκεχυμένον· βιωτὸν, ὃ μὲν ἡ καρδία ἀπαύστως διὰ τῶν ἀρτηριῶν προΐησι· ζωτικὸν δὲ ὅπερ ἐν τοῖς τοῦ ἐγκεφάλου κοιλίαις γενόμενον, καὶ ἔνθεν διὰ τὸ τῶν νεύρων ἐνδότερον μέρος, ὃ μὲν ὅλον ἐστὶ σπογγῶδες, οὐδὲ διὰ τῶν χιτωνίων διαβαινόμενον, τὰ τῆς αἰσθήσεως καὶ κινήσεως μετέχοντα δροσίζει.

19. Naturalis enim à jecore per venas in corporis extrema diffusus; vitalis, quem cor assiduò per arterias emittit; animalis qui in cerebri ventriculis genitus, huícq; per nervorum interiorem partem, quæ tota spongiosa, non per tunicas profectus, sensûs motûsque compotes irrigat.

'Ει 20. Nam

κ'. Εἰ γὰρ καὶ ἕκαστα τὰ μέρη τῆς τροφῆς καὶ τῆς ζωῆς, οὐχ' ὅμως τῆς αἰσθήσεως καὶ κινήσεως δέονται.

20. Nam licet singulæ partes nutritione & vitâ, non tamen sensu & motu indiguerunt.

κα'. Φυσικὸν τοῦ βιωτοῦ, βιωτὸν τοῦ ζωτικοῦ τὴν ὕλην, καὶ ὡσεὶ τροφὴν ἑαυτὸν παρέχει; καὶ διὰ τοῦτο ἐκεῖνα οὐ κατὰ τὸ εἶδος, ἀλλὰ κατὰ τὴν μόνην ὁμωνυμίαν τὴν κατὰ συμβεβηκὸς διακρίνεσθαι βουλόμεθα.

21. Naturalis vitali, vitalis animali materiam, ac quasi alimentum sese præbet; idcirco non eos specie, sed solâ denominatione accidentariâ distingui volumus.

κβ'. Τῶν τῆς ζωῆς ἐνεργειῶν στασίμη καὶ βεβαία αἰτία ἐστὶν ἡ ψυχὴ ἥπερ τὸ σῶμα ἐν ᾧ ἐστὶ κινεῖ κατ' ἐντελέχειαν, οὐδὲ σωματικῶς.

22. Actionum vitæ stabilis constansque causa est anima quæ corpus suum movet secundùm formam, non corporaliter.

κγ'. Ταύτης δὲ τὸν ὅρον ἀπὸ τῶν Φιλοσόφων παραδεδεγμένον οὐκ ἀποθῶμεν, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἥδε ἀνδάνει.

23. Ejus definitionem à Philosophis traditam non rejicimus, magis tamen illa placet.

κδ'. Ψυχὴ μὲν ἐστι τὸ στοιχεῖον πρῶτον δυνάμεων, καὶ ἐνεργειῶν πάντων, δηλαδὴ οὗτος ὁρισμὸς μάλιστα τοῖς Ἰατροῖς προσήκει, ὁπόταν ἀπὸ τῶν γνωριμωτέρων προέρχεται.

24 Anima est primum principium facultatum, & functionum omnium, utpote maximè Medicis conveniens cùm à notioribus procedat.

κε'. Ἀλλ' ὁπόταν εἰσὶ τρεῖς τῶν ζώντων διαφοραί, τρία ἴσως ἔσονται τῆς ψυχῆς εἴδη, μία γὰρ ἔσται φυσική,

25. Sed cum tres sint viventium differentiæ, tres quoque erunt animæ species; una Naturalis; altera

φυσική, δευτέρα αἰσθητική, τρίτη δὲ συνιοῦσα καὶ ταύτη ἡ τελευταία τῇ δυνάμει ἐν ἑαυτῇ τὰς ἄλλας περιέχει.

ra Sentiens; tertia intelligens, quæ & alias potestate continet.

κϛʹ. Ἀπὸ ταύτης δὲ τῆς ψυχῆς οὐσίας πολλαὶ δυνάμεις, διὰ τῶν πράξεων, καὶ διὰ τῶν ὑποκειμένων ἀπ' ἀλλήλων διακεινόμεναι, ἐκχέουσι, οἷόσπερ ὡσεὶ διά τινος ὀργάνου τοῦ κατὰ συμβεβηκὸς λεγομένου πολλαχῶς ἑαυτὴν ἐμφαίνουσα, ποικίλα ἐνεργήματα ἐκδίδωσι.

26. Ab ipsius animæ essentiâ multæ facultates, per actus & objecta abinvicem distinctæ, emanant, quibus scilicet tanquam per aliquod instrumentum accidentale multifariàm se exhibens, diversos promit effectus.

κζʹ. Ἐκείνας δὲ τὰς δυνάμεις οὐκ εἶναι τῆς ψυχῆς μέρη ἐκ τούτου συλλέγεται, ὅτι δηλαδὴ αὐταὶ ἐνίοτε γηράσκουσι, καὶ ἀπόλλυνται, εἰ καὶ ὁλοτελὴς καὶ περιλοιπή ἐστιν ἡ τῆς ψυχῆς οὐσία.

27. Eas non esse animæ partem ex eo colligitur, quòd ipsæ nonnunquam exolescant, atque pereant, integrâ ac superstite animæ essentiâ.

κηʹ. Μεταξὺ τῶν ψυχῶν πρώτη ἐστὶ λεγομένη φυσική; ἡ πάντων τῶν ζώντων ἐστὶ κοινή, αὐτῇ δὲ ἔνεστι τρία ἐνεργήματα, θρέψις, αὔξησις, καὶ γένεσις.

28. Cæterum animarum ea prima est quæ naturalis dicitur; hæc omniũ viventium communis est, illiq; tria insunt opera, nutritio, accretio, & procreatio.

κθʹ. Καὶ τρεῖς εἰσι προηγούμεναι δυνάμεις ἐνεργητικαί, ὄντως ἀπ' ἀλλήλων διακεινόμεναι θρεπτική, αὐξητική, καὶ γεννητική.

29. Tres præsunt effectrices, facultates, realiter abinvicẽ distinctæ, altrix, auctrix, & procreatrix.

λʹ. Τῇ δὲ θρεπτικῇ ἄλλαι τέσσαρες δουλεύουσι ἑ-
φελκτι-

30. Altrici quatuor aliæ ancillantur nim. attractrix,
reten-

φελκτικὴ, κατεκτικὴ, πεπτικὴ, καὶ ἐλατικὴ.

retentrix, concoctrix, & expultrix.

λα'. Αἱ ἐνεργοῦσι διὰ τῆς κράσεως, ὡσεὶ διὰ τοῦ ὀργάνου ᾧ ἐφίσανται, αὐτῶν τῶν δυνάμεων αἱ ἀπὸ τῆς μορφῆς ἐκχύσεις.

31. Operantur autem per temperamentum, tanquam per instrumentum cui præsunt ipsarum facultatũ à formâ emanationes.

λβ'. Ἐς δὲ τὸ ἐκείνας τὰς ἐνεργείας ἐνεργεῖν πολλὰ ὑπηρετοῦσι μέρη, ὧν τὰ ἐνεργήματα διπλᾶ, ἄλλα μὲν ἴδια, ἄλλα δὲ κοινά.

32. Ad has functiones obeundas plurimæ inservi- unt partes, quarum actiones duplices, aliæ propriæ aliæ communes.

λγ'. Διὰ τούτων δὲ ἐνεργημάτων ἐφ' ἃ ἐπιρρέπουσι, τῶν νημάτων, καὶ τῶν τριχωμάτων τρίπλυχον γένος ὑπέλαβον, οἷς μὲν ἐφέλκουσι, κατέχουσι, καὶ ἀποπέμπουσι.

33. His itaque muneribus ad quæ sunt propensæ, staminum seu villorum triplex genus adeptæ sunt, quibus trahunt, retinent,& excernunt.

λδ'. Δυνάμεις αἱ ζωτικαὶ ἄλλαι εἰσὶν αἰσθητικαὶ, ἄλλαι κινητικαὶ, ἄλλαι ἡγεμονικαί.

34. Facultates animales aliæ sunt sensificæ, aliæ motrices, aliæ principales.

λε'. Ἡ αἰσθητικὴ δύναμις διπλῆ, ἡ μὲν ἐξωτέρη, ταύτῃ τὸ ὑποκείμενον τὸ καθέκαστον· καὶ ἐνδοτέρα ἧσπερ τὸ ὑποκείμενον κοινὸν, ἐκείνην δὲ οἱ φιλοσόφων υἱοὶ λογισμὸν κοινὸν ὀνομάζουσι, εἰς ὃν ὡσεὶ πρὸς τὸν κειτὴν καὶ τῶν αἰσθήσεων ἐξωτέρων τιμητὴν τὰ φαντάσματα φέρεται. λς'. Ταύ-

35. Sentiens facultas duplex, externa cujus objectum singulare, interna cujus objectum commune, & quam Philosophi sensum communem dicunt, quòd ad eam tanquam ad judicem & censorem sensuum externorum spectra ferantur.

 Hanc

λϛʹ. Ταύτην δὲ τὴν αἰσθητικὴν δύναμιν ἐνδοτέραν ἐφέπουσιν αἱ ἡγεμονικαὶ δυνάμεις, καὶ πρῶτον ἡ φαντασία ἡ αὐτὰ τὰ φάσματα ἀλλὰ καθαρώτερα συλλαμβάνει· ἡ δὲ σύλληψις φαντασία καλεῖται δι' ἧς ἡ τῆς ψυχῆς δύναμις διανοητικὴ προσάγεται ἐς τὴν τῶν ἰδεῶν σκέψιν· καὶ ταῦτα δὴ πάντα ἐπιλαμβάνει καὶ διαφυλάττει ἡ μνημονευτική.

36. Hanc demùm sentiendi vim interiorem sequuntur principes facultates, & primò imaginatrix, quæ eadem spectra, sed puriora, apprehendit; hæcque conceptio phantasia vocatur, per quam vis animæ intelligens promovetur ad speculandas rerum ideas? hæc deníque omnia excipit servatque memoratrix.

λζʹ. Πάντων ἐκείνων δυνάμεων ὁ ἐγκέφαλός ἐστιν ἕδρα, ἅπερ ὡς ἐν αὐτῷ τῷ ὑποκειμένῳ μέρει εἶναι βουλόμεθα, οὕτω καὶ μικτὰς εἶναι αὐτῶν πράξεις, ὀργανικὰς δηλαδὴ, καὶ ὁμοιωτικὰς, συνεπινεύομεθα.

37. Istarum omnium facultatum cerebrum est sedes, quásque sicuti in eâdem subjecti particulâ existere volumus, sic mixtas earum esse actiones, organicas videlicet, & similares, annuimus.

λήʹ. Δύο ἐστὶ τὰ τῆς ἡμετέρας γενέσεως στοιχεῖα, τὸ σπέρμα, καὶ τὸ τῆς μητρὸς αἷμα.

38. Duo sunt generationis nostræ principia, semen, & sanguis maternus.

λθʹ. Τοῦ δὲ σπέρματος δύναμις κοιμηθεῖσα, τῇ θερμότητι, καὶ πυρώδει τῆς ὑστέρας ἰδιότητι ἐγείρεται, καὶ αὐτίκα ἀναῤῥήγνυται πρὸς πρᾶγμα, τῷ μέρει πνευματικῷ ὥσπερ πρώτῳ καὶ ἀμέσῳ στοιχείῳ χρησαμένη.

39. Seminis vis sopita, calore & ingenitâ uteri proprietate suscitatur, ac statim in actum erumpit, parte suâ spirituosâ tanquam primo & immediato principio utens.

μʹ. Αἷμα δὲ μητρῷον ἐστιν ὡσεὶ στοιχεῖον παθητικὸν

40. Sanguis verò matern' est veluti principium passivum

κὸν ἀφ' οὗ ἐκμορφοῦνται σαρκικὰ μέρη, καὶ τρέφεται εἴτε σαρκικὰ, εἴτε σπερματικά.

passivum à quo efformantur carnosæ partes, & nutriuntur tùm carnosæ, tum spermaticæ

μα'. Αἴτια καὶ ἐνεργητικὰ τοῦ σπέρματος εἰσὶν ὄρχεις οἷς περ μόνοις πρῶτον καὶ καθ' ἑαυτοὺς δύναμιν σπερματοποιητικὴν ἐνεῖναι συγχωροῦμεν, τοῖς δὲ ἀγγείοις σπερματικοῖς δευτέρως.

41 Efficientes & auctores seminis sunt testes, quibus solis primò & per se vim seminificam concedimus, vasis verò spermaticis secundariò.

μβ'. Καὶ οὐδαμῶς ἀκολουθητέον τοὺς εἴποντας αὐτὸ τοῦτο ἀπὸ τῶν ἄλλων μερῶν ἀποῤῥεῖν, ἐὰν μὴ περὶ τῶν πνευμάτων αὐτοῦ τοῦ σπέρματος συνιῆς ἃ δι' ὅλον τὸ σῶμα πλανώμενα, καὶ διὰ τὰς ἀρτηρίας σπερματικὰς ἀναφερόμενα, μερῶν ἑκάστων ἰδέαν ἐν ἑαυτοῖς περιέχουσι.

42. Nec sequendi qui ab aliis partibus illud emanare autumant, nisi fortè de ejus spiritibus intelligatur, qui per universum corpus oberrantes, & per arterias spermaticas delati, singularem partium ideam in se retinent.

μγ'. Ὁκόταν δὲ ἔμψυχον αὐτὸ καλεῖ ὁ Ἱπποκράτης τοῦτο περὶ τῆς ψυχῆς τῇ δυνάμει συνιέναι δεῖν οἰόμεθα.

43. Cùm illud *animatum* vocat Hippocrates, de animâ in potentia intelligendum esse censemus.

Τὸ

Τὸ τοῦ ἰατρικοῦ σώματος μέρος δεύτερον.

Τὰ ἐκ τῆς Ὑγιεινῆς.

α΄. Ἡ Ὑγίεια, καὶ ἡ νόσος εἰ καὶ εἰσὶν ἀναντίαι, οὐχ ὅμως ἀμέσως κεῖνται, ὥσπερ ἡγεῖται ὁ Ἀριστοτέλης, ὅτι οὐδετέραν τινὰ διάθεσιν ἀνὰ μέσον θεῖναι ἀναγκαῖον ἦ, ἣ ἴσως ὑγιείαν καὶ νόσον ἀναβλέψει.

1. SAnitas, & morbus licèt sint contraria, non tamen medio carent, ut existimavit Arist. cùm neutra quædam dispositio intermedia sit necessariò collocanda, quæ tam sanitatem quam morbum respiciat.

β΄. Ἔστι δὲ ὑγιεία φυσικὴ διάθεσις πρώτως καὶ καθ' ἑαυτὴν τὰς ἐνεργείας τελειοῦσα, ἥπερ ἐν τῇ τῶν μερῶν ὁμοιομερικῶν ἐπιεικεῖ κράσει, καὶ τῶν ὀργανικῶν προσηκούσῃ ἁρμῇ, καὶ ἀμφοτέρων νομίμῃ ἑνώσει κεῖται.

2. Est autem sanitas naturalis affectio seu dispositio primò & per se actiones perficiens, quæ in partium similarium commoderato temperamento, organicorum aptâ compositione, utrarumque legitimâ unione consistit.

γ΄. Ταύτην δὲ διατήρουσιν ὁ ἀήρ, βρῶμα πότος ὕπνος, ἀγρυπνία, κίνησις, ἀνάπαυλα, καὶ τὰ τοῦ θυμοῦ παθήματα, ἐκκρινόμενα καὶ ἐπεχόμενα.

3. Eandem conservant aer, cibus, potus, somnus, vigilia, motus, quies, perturbationes animi, excreta & retenta.

δ΄. Χρήματα δὲ οὐ φυσικὰ λέγεται ὅτι τὴν ἡμετέραν φύσιν ὡς τὰ φυσικὰ οὐ συναρ-

4 Res nonnaturales dicuntur cùm naturam nostram ut naturales minimè con-

συναρμόζουσι, ἀλλ' εἰσὶ σύμμικτα καὶ ἀδιάφορα, καὶ τῷ καλῶς χρωμένῳ ἀγαθά, τῷ δὲ κακῶς κακά, ὅμως δὲ πάνυ ἀναγκαῖα.

constituant, sed sint promiscuæ & indifferentes, benè utenti bonæ, malè utenti malæ, prorsùs tamen necessariæ.

ε'. Ὁκόταν δὲ ἡ ὑγίεια ἔχει τὸ πλάτος, ταύτης βελτίονος καὶ μονιμωτέρας λάχοιεν ἂν οἱ πλησίον ἐς τὴν συμμετρίαν, καὶ εὐκρασίαν προσχωροῦντες.

5. Cum sanitas latitudinem habeat, hanc meliorem & tutiorem nacti erunt, qui magis ad proportionem, & bonam temperiem accedent.

ϛ'. Ὅθεν τῆς ὑγιεινῆς δύο μέρη εἰκότως καθίστανται, κατορθωτικὴ μία, ἡ τῇ τῶν ἐναντίων μετρίᾳ χρήσει, τὴν φυσικὴν τῶν μερῶν δυσκρασίαν κατορθοῦται· φυλακτικὴ δὲ ἡ τοῖς ὁμοίοις τὴν ταύτην εὐκρασίαν (οἵαπερ ᾖ) περιέχει.

5. Unde hygieinæ duæ partes ritè constitutæ, Correctrix una, quæ contrariorum moderato usu, naturalem intemperiem partium emendat; Servatrix alia quæ similibus eandem (qualiscúnque sit) retinet.

ζ'. Ἐν τῷ δὲ τοῦτο ἐνεργεῖν τὰ πρωτεῖα φέρει ὁ ἀὴρ, ὃς καθαρὸς εἴη ἄν, καὶ εἰλικρινής, οὐδὲ μίαν πνοὴν λοιμώδη πνέων, καὶ ὑγιαίνουσιν ἀνέμοις διαπνέοιτο.

7. Id agendo primum sibi vindicat locum Aer, qui purus sit & clarus, nullam pestilentem auram spiret, salubribusque ventis perfletur.

η'. Ὑψηλοὶ τῶν τόπων ὑγιεινότεροι τῶν ταπεινῶν καὶ πεδιάδων· βλαβερώτεροι δὲ οἱ ἡλώδεις.

8. Excelsa loca sunt salubriora profundis & campestribus: nocentissima sunt palustria.

θ'. Ὁ δὲ ἀὴρ μίαν ἢ δύο ποιότητας ἔχων, τοῖς ἀκράτοις καὶ τοῖς ἐναντίαν ποιότητα ἔχουσι ἰάσιμος

9 Aer demùm qui unâ vel duabus qualitatibus affectus est, intemperatis & contrariâ qualitate prædi-

ἔσαι, τῇ δὲ τέχνῃ κατορθωτέος ὅπου χρεία ἔσαι, καὶ μάλισα ὅτε νοσημάτων αἰτία γίνεται.

tis, salutaris erit, arte verò corrigendus, ubi opus fuerit, sed præsertim cùm morborum popularium sit causa.

ι. Τριπλῆς οὐσίας ἡμετέρας ἀδιάλειπτος ῥοὴ, τριπλῷ τῷ τροφῆς γένει ἀνακαινοῦται, πνευματικῆς πνευματικῷ, ὑγρᾶς ὑγρῷ, στερεᾶς στερεῷ· τοῦτο παρέχουσιν ἀὴρ, πότος, καὶ βρῶμα.

10. Triplicis substantiæ nostræ perpetuus fluor, triplici alimentorum genere, spirituosæ spirituoso, humidæ humido, solidæ solido, reparatur: id præstant aer, potus, ac cibus.

ια'. Εἰσὶ δὲ ἡμῖν εἰθισμένοι πότοι ὕδωρ, καὶ οἶνος, ὧν ἡ ἀγαθότης τῷ χρώματι, ὀσμῇ, καὶ τῇ γεύσει μάλισα αἰσθάνεται.

11. Sunt autem nobis soliti potus aqua, & vinum, quorum bonitas colore, odore, & sapore præcipuè deprehenditur.

ιβ'. Τὸ ὕδωρ ὑετῶδες τοῖς ἑτέροις προΐσαται, ἀλλὰ δὲ ὅταν κατὰ τὰ ποικίλα τοῦ ἐνιαυτοῦ μέρη ἀλλάττεται, βέλτιον ἔσται τῷ κρηναίῳ χρῆσθαι οὗπερ ἡ κρήνη ἀπὸ τῶν ἀνατολῶν ἐκρέοιτο, καὶ ὃ μὲν τῇ κινήσει, ἢ ἡλιώσει, καὶ μακρᾷ ἐν ἀέρι μονῇ ἔμφυτον ψῦχος ἀποβάλλοιτο.

12. Aqua pluvia cæteris præfertur, sed cùm pro diversis anni partibus varietur, satius erit uti fontanâ cujus fons ad orientem erumpat, quæque motu, insolatu, ac longâ in aere morâ nativum frigus amiserit.

ιγ'. Φευκτέον δὲ τὰ ὕδατα ἅπερ διὰ τὰς φλέβας θειώδεις, ἀσφαλτώδεις, καὶ μολυβδίνους σωλῆνας ἀναφέρονται.

13. Fugiendæ quæ per venas sulphureas, bituminosas, metallicas, ac plumbeos tubos feruntur.

ιδ'. Τούτου κρημανίου ἕπεται ὕδωρ τὸ ποτάμιον· ἔπειτα τὸ φρεάτιον, ὃ διὰ τὸ βάρος οὐκ ἀποδοκιμάζεται.

14. Hanc fontanam sequitur fluvialis: postea putealis, quæ ob gravitatem non probatur.

ιε'. Ὁ οἶνος διὰ πάσας τὰς ἡλικίας ἄριστός ἐστιν ὡς λεπτομερὴς (φησὶν ὁ Γαληνός·) οἰνώδης καρηβαρικός ἐστι, καὶ βλάπτει μάλιστα τοὺς χολώδεις, καὶ ἐκείνους οἷς μὲν ἔνεστι τὸ θερμὸν ἧπαρ, καὶ κεφαλὴ ἀσθενὴς, καὶ τὰ νεῦρα ἀβέβαια· συμφέρειν ὅμως δυνήσεται τοῖς ψυχροῖς, φλεγματικοῖς, καὶ οἷς ὁ στόμαχος ἐστὶν ἄρρωστος.

15. Vinum per omnes ætates hoc optimum quod tenue inquit Gal. vinosum caput gravat, nocetque potissimum biliosis, & quibus inest jecur calidum, caput imbecillum, nerviq; infirmi; conferre tamen poterit frigidis, phlegmaticis, ac quibus ventriculus est infirmior.

ις'. Τροφαὶ εὐχυμικαὶ εἶναι ὀφείλουσι· τῶν ὀρνίθων τὰ κρέα τῷ τῶν τετραπόδων κρέατι προτίθεσθαι προσήκει, ὥσπερ καὶ τὰ τῶν νεωτέρων τοῖς τῶν πρεσβυτέρων προκειτέα· (ἐν τοῖς τῶν ἰχθύσι ἀνόμοιός ἐστιν ὁ λόγος.

16. Cibi euchymi esse debent: avium carnes carni quadrupedum, sicuti juniorum animalium seniorum præferendæ (in piscibus tamen dispar ratio.)

ιζ'. Ἀλλὰ καὶ τῶν ἐν τῷ ἀέρι ζώντων ἢ τῶν οἴκοι τρεφομένων τὸ κρέας ἐστὶ βέλτιον.

17. Eorum etiam quæ in aere libero vivunt, quàm quæ domi educantur, caro melior habenda.

ιη'. Οἱ ἄρτοι ὦσιν ἐκ τοῦ τῶν σιτώδων γένους καθαρώτατοι, καὶ εὔπηκτοι καὶ εὔπεπτοι· φυλακτέον ἀεὶ τὰ φλεγματώδεα τοῖς φλεγματικοῖς, τὰ χολώδεα τοῖς χολουμένοις, μελαγχολικὰ τοῖς μελαγχολικοῖς.

18. Panes sint ex frumentaceorum genere purissimi, probèq; confecti ac cocti: vitanda semper pituitosa à pituitosis, biliosa à biliosis, melancholica, à melancholicis.

ιθ'. Ἐν δὲ τῇ τῶν τροφίμων τάξει οὐκ ὀλίγως ὠφελήσει, ἐὰν εὔπεπτα δυσπέπτοις, ὑγρὰ ξηροῖς, λεῖα συπτικοῖς προβάλλοιντο· ἀπὸ τῆς ἐδωδῆς μᾶλλον ἢ ἀπὸ τοῦ πότου ἀρκτέον.

19. In alimentorum rursùs ordine non parum proderit si benè cocta malè coctis, humida siccis, lubricantia astringentibus præmittantur; prius verò à cibo quam à potu incipiendo.

κ'. Μέγιστον δὲ ἀεὶ τῆς ὑγιείας σημεῖον ἔσται ἐὰν οὕτως ἡ τῆς κοιλίας φύσις ἐν τῷ πέπτειν καὶ ἀναδιδόναι καὶ ὀρέγεσθαι ὥστε ταῦτα τρία καλῶς συναρμόζεσθαι κένωσιν, αὔξησιν, καὶ τὴν τῆς αὐξήσεως ἄνθεσιν.

20. Maximum semper sanitatis erit indicium, si ita comparata sit alvi natura in coquendo, distribuendo, & appetendo, ut hæc tria benè respondeant, vacuatio, augmentum, & augmenti sensus.

κα'. Ὕπνος οὐ μόνον ὑπὸ τῆς τῶν τροφίμων ἀθμίδος γίγνεται, ὥς φησιν Ἀριστοτέλης, ἀλλὰ καὶ τῇ τῆς ψυχῆς δυνάμει, τῶν πνευμάτων καὶ τῶν δυνάμεων ἀπώλειαν ἀκεαμένῃ.

21. Somnus non à solâ evaporatione alimenti fit, ut ait Aristoteles, sed & à vi animæ, spirituum, & virium jacturam resarcientis.

κβ'. Ἔστι δὲ ὕπνος πάντων τῶν ζωτικῶν δυνάμεων, μάλιστα δὲ αἰσθήσεων, ἀνάπαυσις· ἐνέργειαι ὅμως φυσικαὶ βέλτιον γίγνονται, τοῦ θερμοῦ δηλαδὴ ἐς τὰ ἔντερα ἀνατρεχομένου.

22. Est autem somnus omnium animalium functionum, præsertim sensuum, cessatio; functiones tamen naturales meliùs fiunt, calore scilicet in viscera recurrente.

κγ'. Οὗτος ὕπνος πάντα τὰ ῥεύματα ἐπέχει, πλὴν τοῦ μόνου ἱδρῶτος ὃν μᾶλλον προκαλεῖ.

23. Hic somnus omnes fluxiones sistit, excepto solo sudore quem magis provocat.

κδ'. Ἀγαθὸς

24. Bonus

κδ'. Ἀγαθὸς οὗτος ἔσαι ἐς ὃν τερπνότης, ἀναθυμιάσεις, καὶ τὸ τῆς ψυχῆς ἥσυχον, καὶ αὐτοῦ τοῦ ἐγκεφάλου εὐκρασία προσαπελάσει, καὶ ὡς μὲν τὸ εὐδιέγερτον ἕξει (τοῦτον γὰρ τὸν τρόπον ἀπὸ τοῦ κάρου διαφέρει, ἐν ᾧ μὲν δυσδιέγερτον.)

24. Bonus ille erit ad quem cuavitas, exhalationes, tranquilitas animi, ac ipsius cerebri temperies accedent, quique alacritatem habebit, sic enim à sopore discrepat, in quo stupor.

κέ. Μέτριος δὲ εἶναι ὠφείλει, μακρῶν δὲ τοῖς πρεσβύσι, καὶ τοῖς νηπίοις, χολώδεσι, ἰσχνοῖς καὶ κατασκελετευομένοις συγχωρητέος· ἐλάττων δὲ τοῖς φλεγματικοῖς, καὶ παχυμερεστέροις.

25. Moderatus esse debet; longior senibus, pueris, biliosis, gracilibus ac extenuatis concedendus; minor pituitosis & obesis.

κς'. Μεσημβρινὸς δὲ καὶ μάλιστα ἀπὸ τῆς τροφῆς φυλακτέος, ἐὰν μὴ τοῖς πρεσβύσιν αὐτοῖς, τοῖς νηπίοις, καὶ τοῖς νοσοῦσιν, οἳ μακραῖς ἀλύονται ἀγρυπνίαις· (καὶ οὕτως εἰθισμένοις.)

26. Meridianus, præsertim à cibo, fugiendus, nisi senibus iisdem, pueris, ac ægrotantibus qui longis vexantur vigiliis: sic fortè consuetis.

κζ'. Ἐν τῇ τῶν φλεγμάνσεων καὶ παροξυσμῶν ἀρχῇ βλάπτει.

27. In inflammationum ac paroxysmorũ principio nocet.

κή. Ὁ μέγιστος φύλαξ τῆς ὑγιείας ἐστὶν ἡ ἄσκησις· ὅστις δὲ τὴν ὑγίειαν φεύγειν βούλοιτο τὴν ἄσκησιν φεύγοιτο ἄν, ὥς φησιν Ἀυικέννας, ταύτῃ γὰρ πᾶσαι αἰσθήσεις ἐρρωμενέστεραι γίνονται, πνεύματα δὲ προθυμώτερα, καὶ πᾶσαι εἴτε τῆς ψυχῆς, εἴτε

28. Maximus sanitatis custos est exercitium: qui sanitatem vult fugere exercitium fugiat, inquit Avic. eo enim omnes sensus fiunt vegetiores, spiritus alacriores, omnesque tam animæ quam naturæ functio- nes.

εἴτε τῆς φύσεως ἐνέργειαι, βέλτιον ἔνθεν ἐνεργοῦνται.

nes meliùs exindè obeuntur.

κθ'. Ἡ τῆς σμικρᾶς σφαίρας παιδία, τῇ ἡμετέρῃ σφαίρᾳ ὁμοιοτάτη, μάλιστα ἀπὸ τοῦ Γαληνοῦ ἐπαινεῖται, καὶ ταῖς ἄλλαις ἀντιτίθεται, ὅτι πάντα τὰ τοῦ σώματος μέρη ἐξ ἴσου ἀσκεῖ.

29. Lusus parvæ sphæræ, nostro palmario persimilis, maximè à Gal. laudatur, cæterisque præfertur, cùm omnes corporis partes ex æquo exerceat.

λ'. πᾶσα δὲ ἄσκησις πρὸ τοῦ σίτου ὠφελιμωτέρα ἔσται, καὶ μετὰ τὸ τελειοῦσθαι τὴν πρώτην καὶ τὴν δευτέραν πέψιν, καὶ ἀποκατατιθεμένων τῶν τῆς κοιλίας, καὶ τῆς κύστεως διαχωρημάτων.

30. Omne exercitium ante cibum utilius erit, peractaq; primâ ac secundâ coctione, depositisque priùs alui, ac vesicæ excrementis.

λα'. Καὶ τότε ἀναπαυστέον ὅτε τὸ σῶμα καμεῖν, ὑδροῦν, καὶ ἀλγεῖν ἄρχῃ, λογιστέον δέ τι καὶ περὶ τῆς κράσεως.

31. Tum desistendum erit dùm corpus lassari, sudare, & dolere incœperit, habendo rationem temperamenti.

λβ'. Ὅσοι δὲ ἀσκεῖσθαι οὐ δυνήσονται, τούτοις τρῖψις τῆς ἀσκήσεως δίκην ἔσεται.

32. Qui exerceri non poterunt, his frictio exercitationis loco supplebit.

λγ'. Τοῦτο τὸ πρῶτον οἱ ἐκ τῆς στοᾶς ἀπὸ τοῦ σόφου αἰτοῦντο, ἵνα ᾖ ἀπαθὴς, ἀλλὰ ταύτης τῆς ἀπαθείας ἀδυνάτου δοκούσης, ἅμα τοῖς περιπατητικοῖς μετριοπάθειαν αἰνοῦμεθα; καὶ τοῖς φλεγματικοῖς ἡ χολὴ ἐνίοτε χρη-

33. Hoc primùm à Stoicis in sapiente petebatur, ut esse absque perturbationibus, sed cùm videatur impossibilis illa perturbationum vacuitas, cum Peripateticis affectuum mediocritatem laudamus: nam &

χρησίμη, καὶ πᾶσιν ἡ μετρία χαρά.

& ira pituitosis aliquando utilis, omnibusque moderatum gaudium.

λδ'. Λυσιτελήσει δὲ τῇ ὑγείᾳ ὡς τὰ πλεῖστα τὸ σῶμα τοῖς ἀποχωρήμασι βαρὺ ἀποφορτίζειν.

34. Proderit sanitati plurimùm corpus excrementis gravatum exonerare.

λε'. Εἰσὶ δὲ ἀποχωρήματά τινα εὐήθη, ἃ μὲν τῇ ποσότητι μόνον τοιαῦτα λέγεται, ὥσπερ τὸ σπέρμα (οὗ μετρία γένοιτο ἔκκρισις κατὰ τὸν τῆς κράσεως λόγον· καὶ γὰρ καὶ οἱ μελαγχολικοὶ, καὶ οἱ χολώδεις μᾶλλον τῷ ἀφροδισιασμῷ βλάπτονται ἢ αἱματώδεις καὶ φλεγματικοί) καὶ τὸ καταμήνιον αἷμα (οὗ κατὰ τοὺς εἰθισμένους χρόνους ὠφείλει γίνεσθαι ῥοὴ, ἄλλως ἐγερτέα.)

35. Suntque excrementa quædã benigna, quæ quantitate solùm talia dicuntur, ut semen (cujus moderata fiat excretio temperamenti rationem habendo, nam melancholici, & biliosi magis Venere læduntur quàm sanguinei & pituitosi;) atque sanguis menstruus (cujus solitis temporibus debet fieri fluor, alioquin provocandus.)

λς'. Ἄλλα δὲ ἀποχωρήματα ἁμαρτάνουσι τῇ ποσότητι, καὶ τῇ ποιότητι, ταῦτα δὲ ἐστὶ εἴτε καθ' ὅλου, εἴτε καθ' ἕκαστα, ὧν ἡ ἐκκένωσις βραδυτέρα τῇ τέχνῃ καταπειρατέα; εἰς ταύτην δὲ τὴν χρῆσιν ἀποτεταγμένα ἐστὶ φάρμακα ἃ ὑγίεινα ἐπαινεῖ Γαληνὸς ἤπια καὶ εὐηθέστερα.

36. Alia excrementa peccant quantitate, & qualitate, quæ sunt universalia, vel particularia, quorum evacuatio immorata arte sollicitanda; huic usui dicata sunt medicamenta quæ salubria commendat Gal. blanda ac leniora.

λζ'. Ἐν πᾶσι δὲ τοῦτο τὸ τοῦ Ἱπποκράτους ἱερὸν ἀπόφασμα διαφυλάττοιτο, πόνος, πότος, σῖτος, ὕπνος ἀφροδίτη, μέτρια πάντα.

37. In omnibus hoc sanctum servetur Hipocratis edictum, labor, cibus, protus, somnus, venus, omnia mediocria.

Τὸ τοῦ Ἰατρικοῦ σώματος μέρος τρίτον.

Τὰ ἐκ τῆς Παθολογίας.

α΄. ΠΑν ὅτι οὖν τῷ σώματι ἐμπίπτει εἴτε νόσος ἐστὶν, εἴτε νοσήματος αἰτία, εἴτε σύμπτωμα.

1 QUicquid corpori contra naturam incidit, aut eſt morbus, aut morbi cauſa, aut ſymptoma.

β΄. Ἀλλὰ ὁμόταν πᾶσα τοῦ ἡμετέρου σώματος οὐσία εἰς ἴσχοντα, ἰσχόμενα, καὶ ὁρμῶντα διαιρεῖται, ὅπερ ἐν τοῖς συνεχομένοις, τῆς νόσου αἰτία ἔσεται· ἐν τοῖς μέρεσι νόσος· ἐν ταῖς ἐνεργείαις σύμπτωμα.

2. Sed quoniam tota corporis noſtri ſubſtantia in contenta, continentia, & impetum facientia dividitur, quod in contentis, morbi cauſa erit; in partibus, morbus; in functionibus, ſymptoma.

γ΄. Ἔστιν οὖν ἡ νόσος, διάθεσις εἴτε πάθος, κατὰ τῆς φύσεως πρώτως καὶ δι᾽ ἑαυτῆς τὰς πράξεις βλάπτουσα, ταύτης γὰρ ὕπαρξις, καὶ τὸ εἶναι ἐν τῇ τοῦ βλάπτοντος ὑπερβολῇ κεῖται.

3. Eſt itaque morbus, affectus contra naturam primò & per ſe actiones lædens; hujus enim exiſtentia, & eſſentia in exceſſu rei noxiæ conſiſtit.

δ΄. Τοῦ δὲ πάθους ὄνομα οὐχ᾽ ἁπλῇ καὶ λεπτογνώμονι ἐπισημασίᾳ ἥπερ οἱ περὶ τὸν Ἀριστοτέλεα χρῶνται λαμβάνεσθαι βουλόμεθα, ἀλλὰ πλατείᾳ καὶ πολυμόρφῳ δυνάμει ὥσπερ μὲν διάθεσιν ἅμα καὶ ἕξιν περιέχει.

4. Affectûs nomen non præciſâ, argutâque ſignificatione quam Ariſt. uſurpavit ſumi volumus, ſed amplâ ac multiplici poteſtate, prout videl. diſpoſitionem ſimul, & habitum includit.

ε΄. Καὶ 5. Nam

ε΄. Καὶ γὰρ αἱ νόσοι τινὲς εἰσὶ σχετικαί, ἄλλαι δὲ ἑκτικαί, ἐκεῖναι μὲν τῶν ἀφαιρέτων συμβεβηκότων προσήκουσαι, ταῦται δὲ τῶν ἀναφαιρέτων.

5. Nam morbi quidam sunt schetici, alii hectici; illi ad separabilia accidentia, ipsi ad inseparabilia pertinentes.

ϛ΄. Τὰ πρῶτα καὶ ὕψιστα τοῦ νόσου γένη τρία ἐστί, παρόμοιον, ὅπερ τὴν τοῦ μέρους συγκρασίαν φυσικήν τε κατάστασιν ἀναστρέφει· ὀργανικὸν ὃ τὸν τοῦ ὀργάνου λόγον καὶ συμμετρείαν ἀνακλᾶται· καὶ κοινὸν ὅπερ ἀμφοτέρῳ συμβαίνει, καὶ συνεχείας λύσις λέγεσθαι εἴωθε διὰ τὴν τοῦ συνεχοῦς λύσιν.

6. Prima summaque morbi genera tria sunt, Similaris qui partis similaris bonam temperiem, naturalemque constitutionem pervertit; organicus qui instrumenti rationem & integritatem infringit; communis qui utrique accidit, quique solutio continui, propter continui solutionem sic dici consuevit.

ζ΄. Ἀλλὰ εἰ καὶ πᾶσαι νόσοι ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ λόγου μορφικοῦ κατέχονται, ἐν τούτῳ ὅμως μάλιστα διαφέρουσι, ὅτι αἱ ἰάσιμοι τοὺς τέσσαρας διατρέχουσι χρόνους, τὴν ἀρχήν, τὴν αὔξησιν, τὴν στάσιν, καὶ τὴν ἀπόκλισιν· θανάσιμοι οὐδαμῶς, καὶ γὰρ ἐν τελείᾳ ἀποκλίσει, καὶ ἰδίῳ τοῦ νόσου λόγῳ οὐδένα πώποτε ἀπόλλυσθαι φησὶν ὁ Γαληνός.

7. Sed quamvis omnes morbi sub eâdem ratione formali teneantur, in hoc tamen maximè discrepant, quòd salubres quatuor percurrant tempora, principium, augmentum, statum, & declinationem; lethales verò minimè: nam in perfectâ declinatione propriâque morbi ratione; nullum unquam periisse affirmat Galenus.

η΄. Οὗτοι δὲ οἱ χρόνοι ἐξ οὐδενὸς ἄλλου σημείου ἢ ἐκ τῆς πέψεως διαγινώσκεσθαι δύνανται (τοῦτο δὲ ἐκ τῶν διαχωρημάτων διανοεῖται.

8. Hæc tempora nullo ex alio quam ex cruditate coctionis indicio, quod excrementis deprehenditur, congnosci possunt.

θʹ. Παρομοίων μερῶν νόσοι ἐκ ποικίλης ἀκρασίας περιέρχονται, ἢ εἴτε ἁπλῆ, εἴτε συνθέτη, κατὰ τὴν τῶν κράσεων διαφοράν· ἢ ἔπειτα ψιλὴ καὶ ἄϋλος, ἢ μετὰ τοῦ τῆς ὕλης ῥόου.

9. Similarium partium morbi ex diversâ intemperie proficiscuntur, quæ vel simplex, vel composita, pro temperamentorum differentiâ: vel rursus est nuda & immaterialis, vel cum materiæ affluxu.

ιʹ. Ταύτας οὖν πάσας εἰς ἑκκαίδεκα ἀνάγομεν, καὶ οὐδαμῶς ἐκείνας ἃς μὲν ἐποίησεν Φρνέλιος τῆς ὕλης, καὶ τῆς μορφῆς ἀναδεχόμεθα· οὐ γὰρ ὕλην, καὶ μορφὴν, καὶ κρᾶσιν (ὡς διαλογίζεται) ἀπ' ἀλλήλων διακείνεσθαι βουλόμεθα.

10. Hos itaque omnes ad sexdecim reducimus, nec illos quos excogitavit Fernel. materiæ, & formæ admittimus; non enim materiam, formam, & temperamentum (ut contendit) abinvicem sejungi volumus.

ιαʹ. Αἱ τῷ μέρει ὀργανικῷ νόσοι ἐμπίπτοντες τέσσαρα πάντως ἐκδέχονται διαφοράς, δηλαδὴ συμμορφώσεως, μεγαλότητος, ἀριθμοῦ, καὶ θέσεως.

11. Qui parti organicæ morbi incidunt quatuor omninò adciscunt differentias, scilicet conformationis, magnitudinis, numeri, & situs.

ιβʹ. Ἀμφοτέροις δὲ κοινή ἐστιν ἡ τοῦ συνεχοῦς λύσις, ἡ κατὰ τὴν τῶν ἑκάστων μερῶν παχόντων διαφοράν, ποικίλα ὑπολαμβάνει ὀνόματα.

12. Utrisque communis est solutio continui, quæ pro particularium affectarum partium differentiâ, diversa quoque sibi vindicat nomina.

ιγʹ. Πᾶν δὲ ἐφεξῆς πάθος κατὰ τῆς φύσεως γίνεται διπλοῦν τὸν τρόπον, δηλαδὴ, κατὰ τὴν ἰδιοπάθειαν, καὶ τὴν συμπάθειαν.

13. Omnis prætereà contra naturam morbus duobus fit modis, per propriùm affectum; & per consensum.

ιδʹ. Γί-

14. Spe-

ιδ'. Γίγνεται δὲ ἔτι ἡ ἰδιοπάθεια διχῶς, εἴτε κατὰ πρωτοπάθειαν, εἴτε κατὰ δευτεροπάθειαν ἣν εἰσφέρει μετάστασις ἡ διττὴ ἐστὶ, κριτικὴ μία καὶ ὑγιεινή· ταύτῃ γὰρ ἡ ὕλη νοσοποιὸς μεταπίπτει ἔσωθεν ἔξω, ἄνωθεν κάτω, εἴτε ἀπὸ μέρους ἐξόχου εἰς μέρος ἄσημον, καὶ διαδοχὴ λέγεται· ἑτέρα δὲ συμπτωματικὴ ἡ μετάστασις καλεῖται.

14. Specialis affectus iterùm fit dupliciter, vel per primarium, vel per ſecundarium affectum quem affert variatio quæ duplex habetur, una judicatoria quæ ſalutaris; hâc enim materia morbifica migrat intùs foras, ſupernè deorſùm, vel à parte nobili ad ignobilem, & tranſmiſſio appellatur: altera accidentaria & tranſmutatio dicitur.

ιε. Συμπάθεια ἴσως διττὴ, κατὰ τὴν ἁπλῆν κοινωνίαν, τῇ τοῦ γένους ὁμοιότητι, τῇ τῆς ἐνεργείας συζυγίᾳ, καὶ τῇ τῶν ἀγγείων ἑταιρείᾳ· ἢ κατὰ τὴν ἐπιγένεσιν, καὶ αἰτίας νοσοποιοῦ ἀπογονὴν, ἢ ἀεὶ κακὴ νομιστέα.

15. Conſenſus etiam duplex, per ſimplicem communicationem, generis ſimilitudine, operis ſocietate, & vaſorum ſodalitio; aut per ſupragenerationem, cauſæque morbificæ propagationem, quæ ſemper mala exiſtimanda.

ις'. Πᾶσα δὲ αἰτία ἐνεργητικὴ τῆς νόσου ἐξωτέρα ἐστὶν, ἢ ἐνδοτέρα, ἐκείνη μὲν δήλη καὶ προκαταρκτικὴ καλεῖται, ἡ δὲ, ὡς ἀπὸ τοῦ Κέλσου οὐκ ἀτόπως, ἀποκεκρυμμένη, ὅτι ἀφ' ἡμῶν προέρχεται, καὶ ἐν ἡμῖν λαμθάναι.

16. Efficiens omnis cauſa morbi externa eſt, vel interna, illa evidens & præcedens vocatur; ipſa (ut à Celſo non malè) abdita, quòd à nobis ipſis procedat, ac in nobis deliteſcat.

ιζ'. Ἡ δὲ διαιρεῖται εἰς προηγουμένην, καὶ συνεχοῦς· συνέχουσα ἡ ἐν τῷ σώματι κειμένη, τῷ νοσήματι ἔγγιστα

17. Hæc dividitur in antecedentem, & continentem; continens quæ in corpore ſita, morbo proximè &

χισα καὶ ἀμέσως προσκολλᾶται· προηγουμένη ἡ ἐν τῷ σώματι προτέρα τῆς συνεχούσης αὐτὴν ποιεῖ καὶ κινεῖ.

& immediatè adhæreſcit, antecedens quæ in corpore prior continente hanc efficit & movet.

ιη΄. Ἀλλὰ μὲν ὄντων ἄλλων νοσημάτων παρομοίων, ἄλλων δὲ ὀργανικῶν, ἄλλων δὲ κοινῶν, ἑκάστοις ἑκάσται καὶ ἴδιαι ἐνέσονται αἱ αἰτίαι.

18. Aſt cum alii ſint morbi ſimilares, alii organici, aliique communes, ſingulis ſingulæ & peculiares inerunt ſuæ cauſæ.

ιθ΄. Μάλιστα δὲ πυκναὶ ἐκεῖναι εἰσὶν ἀφ' ὧν αἱ νόσοι θερμαὶ ἀποβαίνονται· αὗται δὲ πέντε καθίστανται, δηλαδὴ κίνησις, σῆψις, γειτνίασις τοῦ θερμοῦ, πυκνώτης, σῖτος πότος τε θερμότερος, ὅθεν ποικίλαι τῶν πυρετῶν διαφοραὶ ἐκζέουσι.

19. Maximè omnium frequentes illæ ſunt à quibus morbi calidi emanant, hæ quinque ſtatuuntur, nim. motus, putredo, vicinia rei calidæ, conſtipatio, cibus potuſue calidior, unde variæ febrium differentiæ ſcaturiunt.

κ΄. Οὐδεμία δὲ τούτων τῶν αἰτιῶν ἐνεργεῖν δυνήσεται ἐὰν μὴ συμφωνέοιτο ἡ τοῦ σώματος παρασκευὴ, καὶ ἡ τῶν χυμῶν κατάστασις.

20. Nulla tamen harum cauſarum agere poterit niſi conſentiat corporis præparatio, ac humorum conſtitutio.

κα΄. Πυρετὸς οὖν καθ' ἐξοχὴν ὁρίζεται θερμότης παρὰ τὴν φύσιν ἐν τῇ καρδίᾳ ἐναπτομένη, καὶ ἀφ' ἐκείνης εἰς πάντα τὰ τοῦ σώματος μέρη ἐκχεομένη πρώτως καὶ δι' ἑαυτῆς τὴν ἐνέργειαν βλάπτουσα.

21. Febris ergo per excellentiam definitur calor præter naturam in corde accenſus, & ab eo in omnes corporis partes diffuſus primò & per ſe actionem lædens.

κβ'. Πάντων μὲν πυρετῶν ἡ οὐσία ἀπὸ τοῦ τῆς θερμότητος τῆς παρὰ φύσιν γένους λαμβάνεται, ἡ δὲ διαφορὰ ἀφ' οὗ ἡ θερμότης ἐξωτέρα ἢ μείζων ἢ ἐλάττων τινὶ ὑποκειμένῳ ἐνεῖναι λέγεται, εἴτε ἀπὸ τῆς ὕλης ἐν ᾗ τοιοῦτο τὸ θερμὸν συνάπτεται, ἢ ἀπὸ τῆς τούτου τοῦ θερμοῦ κινήσεως.

22. Omnium febrium essentia à genere caloris præter naturam petitur, differentia verò ab eo quo calor extraneus major aut minor alicui subjecto inesse dicitur, sive etiam à materiâ in quâ ille calor accenditur, aut à motu ejusdem caloris.

κγ'. Οἱ ἰατροὶ μάλιστα τὰς διαφορὰς περιέχουσι αἵπερ ἀπὸ τῆς ὕλης ᾗ συμβαίνουσι πυρετοὶ λαμβάνονται, πνευμάτων δηλαδὴ, χυμῶν, καὶ στερεῶν μερῶν, ὅθεν ταῦτα τὰ τρία τῶν πυρετῶν γένη ἀναφύονται, ἐφήμερος, χυμώδης, καὶ ἑκτικός.

23. Medici eas complectuntur præcipuè differentias quæ à materiâ cui inhærent febres, desumuntur, spiritibus scil. humoribus, & partibus solidis, undè hæc tria consurgunt febrium genera, Diaria, Humoralis, & Hectica.

κδ'. Ἐκ τούτων δὴ τῶν πυρετῶν διαφορῶν χυμώδης ἐνίοτε ἐκ τῆς μόνου τοῦ χυμοῦ ἐκζέσεως χωρὶς τῆς σήψεως ἀνάπτεσθαι δύναται, καὶ πᾶς ὁ χυμώδης ἐστὶν ἢ διαλείπων, ἢ συνεχής.

24. Ex his febrium differentiis humoralis nonnunquam ex solius humoris inflammatione citrà putredinem accendi potest; estque omnis humoralis aut intermittens, aut continua.

κε'. Διαλείπων τριπλοῦς κατὰ τὸν τοῦ χυμοῦ τριπλοῦς λόγον, καθημέριος ἀπὸ τοῦ φλέγματος, τριταῖος ἀπὸ τῆς χολῆς, τεταρταῖος ἀπὸ τῆς μελαγχολίας.

23. Intermittens triplex pro triplicis humoris ratione, quotidiana à pituitâ, tertiana à bile, quartana à melancholiâ.

κϛ'. Συνεχέων πιγαρῶν πυρετῶν τρεῖς διάφοροι εἰσὶ τρόποι, ὁμοτόνος, ἐπακμαστικὸς, παρακμαστικός.

26. Continuarum demùm febrium tres diversi sunt modi, intensa, increscens, & declinabunda.

κζ'. Τῶν δὲ ἑκτικῶν τρεῖς βαθμοὶ κατὰ τὴν τῶν μερῶν τριπλῆν οὐσίαν ἣν κτῶνται· ὁ ἑκτικὸς ἐν πρώτῳ βαθμῷ εὐίατός ἐστι· ὁ ἐν δευτέρῳ χαλεπώτερον, ἰατὸς καὶ μάλα μόγις· ὁ ἐν τρίτῳ ἤδη ἐμαράνθη, καὶ περιέστηκε.

37. Hecticarum tres gradus pro triplici partium substantiâ quam possident; quæ hectica in primo gradu, facilè curationem admittit; quæ in secundo difficiliùs, vix ac ne vix quidem; quæ in tertio jam marasmum ac tabem contraxit.

κή. Ἀπὸ τῶν νοσήματι παρὰ τὴν φύσιν συμβαίνουσι συμπτώματα ὡσεί τινα τῶν νόσων ἐπιγεννήματα καλέονται, καὶ ἀεὶ, εἰ μὴ ἔγγιστα, ὅμως δὲ ἀμέσως ἀπὸ τινὸς νόσου γεννᾶται.

28. Quæ morbo præter naturam adveniunt accidentia quasi morborum progermina nuncupantur, semperque, si non proximè, saltem mediatè ab aliquo morbo ortum ducunt.

κθ'. Πάντα δὲ εἰς τρία ὑπέρτατα γένη ἀνάγεσθαι δύνανται, δηλαδὴ, ἐς τὴν ἐνέργειαν βεβλαμμένην, ἀμετρίαν ἐν τοῖς διαχωρήμασι καὶ κατεχομένοις, καὶ πάθη ἁπλᾶ, εἴτε ποιότητας ἠλλαγμένας.

29. Omnia ad tria summa genera reduci possunt, videl. actionem læsam, immoderationem in excretis & retentis, ac affectus simplices seu qualitates immutatas.

λ'. Ὕστερα μὲν δύο ἐκ τῆς ἐνεργείας βεβλαμμένης, τὸ πρότερον δὲ ἐκ τοῦ νοσήματος προέρχεται.

30. Posteriora duo ex læsa functione; priùs verò ex morbo proficiscitur.

λα'. Πᾶσαι δὲ ἐνέργειαι

31. Omnes autem actiones

αι εἰσὶν ἢ φυσικαὶ, ἢ βιωτικαὶ, ἢ ζωτικαὶ, αἱ τριχῶς βλάπτεσθαι δύνανται, καὶ γὰρ ἢ μειοῦνται, ἢ διαφθείρονται, ἢ ἀμαυροῦνται.

λβʹ. Τὰ κατὰ συμβεβηκὸς τῇ τῆς φύσεως δυνάμει, καὶ τῇ τῆς ἐκκριτικῆς ῥώμῃ, ἡμέρα κρισίμη συμβαίνει, προβαινόντων τῶν τῆς πέψεως σημείων, τὰ μὲν συμπτώματα οὐ καλοῦμεν, ἀλλὰ μόνον τὰ ἀπὸ τῆς νόσου γενόμενα.

nes aut sunt naturales, aut vitales, aut animales, quæ tribus modis lædi possunt; vel enim minuuntur, vel depravantur, vel abolentur.

32. Accidentaria quæ naturæ vi, & excretricis robore, die decretorio adveniunt, præcedentibus signis coctionis, non dicimus symptomata, sed solùm quæ à morbo sunt profecta.

Τὸ τοῦ ἰατρικοῦ σώματος μέρος τέταρτον.

Τὰ ἐκ τῆς Σημειωτικῆς.

αʹ. ΤΑ τῆς σημειωτικῆς μέρη δύο ἐστὶ, διαγνωστικὴ ἡ μέρος πάσχον, νόσον, καὶ ταύτης τὸ αἴτιον δηλοῖ· προγνωστικὴ ἡ τὰ ἐν τῇ νόσῳ συμβησόμενα προγινώσκει.

βʹ. Θανάτου δὲ, ἢ σωτηρίας σημεῖα ἐν τῇ τῆς νόσου παραθέσει, καὶ τοῦ τῆς φύσεως ἰσχύος καθίστανται, εἴτε τελείων δυνάμεων ἀφ' ὧν τὸ σῶμα κυβερνᾶται.

1. SEmeioticæ duæ sunt partes: *Dignoscens* quæ affectam partem, morbum, atque illius causam indicat; *Prævidens*, quæ eventura in morbo præcognoscit.

2. Mortis autem, aut salutis signa consistunt in comparatione morbi, & virium naturæ, seu trium facultatum à quibus corpus gubernatur.

γ'. Μάλιστα δὲ πάντων ἡ ζωτικὴ δύναμις ἐκ τοῦ σφυγμοῦ παρατηρητέα, ἡ μὲν διὰ τοὺς τῶν ἀρτηρίων χιτῶνας, οὐδὲ διὰ τὴν κοιλίαν εἰσρέει.

3. Maximè omnium vitalis facultas ex pulsu observanda, quæ per arteriarum tunicas, non per cavitatem influit.

δ'. Καὶ μὲν δὲ καὶ ἀπ' ἐκείνου ἀτρεκέστερα προγνωστικὰ παραλαμβάνεται, ἐὰν ἀποθανεῖν μέλλοιτο ὁ νοσέων, ἢ ἐκ τῆς νόσου ἀνενέγκειν, ἢ ἀπὸ τοῦ οὔρου ὅπερ ἀληθέστερα διαγνωστικὰ ἔχει, δι' ὧν τὸ τῆς νόσου εἶδος, αἴτιον, καὶ χρόνος ὑπολαμβάνονται.

4. Ab illo enim certiora desumuntur prævidentia signa, sitne moriturus æger, an convaliturus, quàm ab urina quæ quidem dignoscentia habet signa, quibus morbi species, causa, & tempus depromuntur.

ε'. Ὁ σφυγμὸς ἐκ δύο κινήσεων ἐναντίων διαστολῆς, καὶ συστολῆς, διττῆς τε ἀναπαύσεως συνίσταται, καὶ τούτου μὲν τρία ἐστὶν αἴτια συνέχοντα, δύναμις, ὄργανον, καὶ χρῆσις, ἅπερ ὁκόταν παθήπωσι, ποικίλας προφέρουσι τῶν σφυγμῶν διαφορὰς.

5. Pulsus duobus motibus contrariis, diastole, & sistole, dupliciq; quiete constat, hujus sunt tres continentes causæ, facultas, instrumentum, ac usus, quæ dùm afficiuntur, varias promunt pulsuum differentias.

ϛ'. Χρῆσις, ἀφ' ἧς μάλιστα σφυγμὸς μεταβάλλεται ἐστὶ τριπλῆ, τοῦ ζωτικοῦ πνεύματος ἀνάληψις, τοῦ ἐμφύτου θερμοῦ σύγκρασις, καὶ ἡ ἀναθυμιάσεως ἔκκρισις.

6. Usus à quo potissimùm pulsus immutatur est triplex, reparatio vitalis spiritus, contemperatio nativi caloris, & excretio fuliginis.

ζ'. Ὁκόταν δὲ πᾶν αἰτιατὸν τῆς αἰτίας ἐστὶν ἔλεγχος, σφυγμὸς σφοδρὸς ἀπὸ

7. Cùm verò omnis effectus sit index suæ causæ, pulsus vehemens à vehementi

ἀπὸ τῆς ἰσχυρᾶς καὶ βιαίας δυνάμεως, ἀμαυρὸς ἀπὸ τῆς ἐκλύτου καὶ ἀσθενοῦς γενήσεται, οὕτως περὶ ἴσου καὶ ἀνίσου κριτέον.

hementi & robustâ facultate, languidus à languidâ & imbecillâ fiet, ita de æquali & inæquali judicandum.

ή. Τῷ σφυγμῷ παρόμοιά ἐστιν ἡ ἀναπνοή, καὶ γὰρ ὥσπερ τῇ εἰσπνοῇ διαστολὴ ἀνάλογός ἐστιν, οὕτω καὶ τῇ ἐκπνοῇ συστολή.

8. Pulsui est maximè affinis Respiratio; nam ut inspirationi diastole analoga, sic exspirationi systole.

θ'. Τῇ δὲ ἀμφοτέρᾳ αὐταὶ τῷ γένει ἔνεισιν αἱ αἰτίαι συνεχόμεναι, τῷ εἴδει ὅμως διαφέρουσαι, ἀναπνοὴ γὰρ τῆς ζωτικῆς δυνάμεως ἔργον τυγχάνει οὖσα, σφυγμὸς δὲ βιωτικῆς.

9. Utrique etiam eædem genere insunt causæ continentes, specie tamem differentes; respiratio enim est opus facultatis animalis, pulsatio vitalis.

ί. Τὸ οὖρον ὅπερ τοῦ αἵματος (τουτέστι ὁ τῶν τέσσαρα χυμῶν ὀρρός) τοῦ αἰτίου τοῦ τῆς νόσου προηγουμένου πεπασμὸν, ἢ ἀπεψίαν (ἐὰν δὲ μάλιστα ἐν τῷ φλεβώδει γένει εἴη τὸ πάθος) ἀτρεκέως ἐπιδείκνυται· ὥσπερ καὶ τὴν τοῦ νοσήματος στάσιν, καὶ τέσσαρα χρόνους, ὠμότητι καὶ πέψει τοῦ νοσοποιοῦ χυμοῦ, διακρινομένους.

10 Urina quæ sanguinis (hoc est quatuor humorum) est serum, causæ antecedentis morbi maturationem, aut cruditatem, (si præcipuè in venoso genere sit affectus) certò commonstrat; sicut etiam statum morbi, & quatuor tempora, cruditate & coctione humoris morbifici, distincta.

ιά. Ἐν τούτῳ τῷ οὔρῳ τέσσαρα ἀεὶ ἐστὶ διανοητέα, οὐσία, ποσότης, ποιότης, καὶ τὰ συνεχόμενα.

11. In hâc (urina) quatuor semper sunt animadvertenda, Substantia, quantitas, qualitas, & contenta.

ιβ'. Τῇ ὠμότητι, ἢ τῇ ἐμφράξει (ταύτῃ δὲ σπανιώτερον)

12. Cruditate, vel obstructione (hâc rariùs) fit

ὤτερον) γίνεται τὸ οὖρον λεπτὸν, καὶ τὸ χρῶμα ἅμα τῇ οὐσίᾳ αὐτῆς, τῇ πέψει γεννᾶται, ἀλλὰ χεῖρον ἐστι τὸ μέλαν τοῦ πελίδνου, ἐὰν ἀμφότερον τὸ χρῶμα ἀφ' ἑνὸς καὶ αὐτοῦ αἰτίου προέλθοι.

urina tenuis, colorque unà cum ejus ſubſtantiâ, coctione generatur, & deterior nigra lividâ, ſi uterque color ab unâ eâdemque cauſâ proficiſcatur.

ιγ'. ὑπόστασις ἀγαθοῦ καὶ πεπτοῦ τῆς τοῦ νοσήματος λύσεως σημεῖον ἔσεται, ταῖς ποιότησι τὴν τῆς ὕλης πέψιν, ἀφ' ἧς τόδε γεννᾶται, ἐμφαίνουσα, ὥσπερ ὁπόταν λευκὴ ἡ, κούφη, καὶ ἴση τυγχάνει οὖσα.

13. Sedimentum bonæ ac maturæ ſolutionis morbi ſignum erit, ſuis qualitatibus concoctionem materiæ, ex quâ is pendet, repreſentans, ut cùm album, leve, & æquale exiſtit.

ιδ'. Ἡ τῶν νοσημάτων λύσις ποιῷ τινὶ τρόπῳ γιγνομένη παρὰ τῷ Ἱπποκράτει Κρίσις ὀνομάζεται, καὶ διὰ τοῦτο, αἰφνιδία ἀπαλλαγὴ εἰς τὸ βέλτιον, ἢ εἰς τὸ χεῖρον ὁρίζεται, ἣ μὲν νίκῃ τῇ τῆς φύσεως, καὶ τῇ τῆς ἐκκρίσεως ῥώμῃ γίγνεται, ἀληθῶς τοιαύτη λέγεσθαι ὀφείλει.

14. Morborum quomodo libet facta ſolutio ab Hipp. *judicium* dicitur, ac ideò, ſubita mutatio in melius, aut pejus definitur, quæ tamen victoriâ naturæ, & excretricis robore fit, verè talis appellari meretur.

ιε'. Ταύτην δὲ συνακολουθεῖν τρία ἀνάγκη, πεπτὴ τοῦ νοσήματος ὕλη, καὶ πεπτικοῖς σημείοις ἐπιδεικνυμένη· ἵνα τῇ ἡμέρᾳ κρισίμῃ, οὐκ ἐκ μέρους, ἀλλ' ὅλη ἐκείνη ἐκκενέοιτο· καὶ ἔπειτα ἵνα ὁ νοσέων ἑαυτὸν κουφίζεσθαι φανερῶς αἰσθάνοιτο, πάσης τῶν συμπτωμάτων ἐνεργείας ἀφανιζομένης.

15. Hanc tria comitari debent, cocta morbi materia, & pepticis ſignis indicata; ut in die decretorio, non ex parte, ſed tota illa vacuetur; ut deinde æger ſe levatum manifeſtè ſentiat, omni ſymptomatum vi abolitâ.

ιϛ'. Περαίνονται δὲ τὰ χρονικὰ νοσήματα λύσει, τὰ ὀξέα κρίσει· μακροχρόνια δὲ λύεται πεπτομένης βάδην, ἢ ἐκκενουμένης, ἢ ἀναισθήτως λυομένης ὕλης· τὰ ὀξέα τῇ ἐμφανεῖ τινὶ καὶ αἰφνιδίᾳ ἐκκενώσει κρίνονται, ἢ ἄλλοτε μεταφερομένης τῆς ὕλης.

16. Terminantur cronici morbi *ſolutione*, acuti *judicatione*; longi enim morbi ſolvuntur coctâ paulatim, aut vacuatâ, aut inſenſibiliter reſolutâ materiâ; acuti inſigni aliquâ evacuatione judicantur, aut aliò tranſlatâ materiâ.

ιζ'. Ταύτῃ δὲ κρίσις κατ' ἀπόστασιν, ἢ κατὰ μετάστασιν λέγεται· τοιαύτη δὲ κατ' ἔκκρισιν (ἡ κατ' ἀπόστασιν) ἧττόν ἐστιν ἐπαινετέα.

17. Hæc criſis per abſceſſum, vel per tranſmutationem dicitur illa verò per excretionem (quæ per abſceſſum) minus eſt laudanda.

ιή. Εἰ καὶ καθ' ἡμέραν γίγνεσθαι δύναιτο ἡ κρίσις; εὐτυχεστέρα ὅμως μίᾳ ἢ τῇ ἑτέρᾳ συμβαίνει.

18. Licet quâlibet die poſſit fieri Criſis, felicior tamen unà quàm alterâ contingit.

ιθ'. Καὶ διὰ τοῦτο τὰς ἡμέρας ἐν τριπλῇ διαφορᾷ κατατιθέμεθα· εἰσὶ γὰρ τινὲς ῥιζώδεις· ἄλλαι δὲ δεικτικαὶ, εἴτε ἐπίσκεπται· ἄλλαι τὸ τελευταῖον ἐμπίπτουσαι καὶ ἐμβόλιμοι.

19. Idcircò dies ponimus in triplici differentiâ; ſunt enim quidam radicales; alii indices ſeu contemplabiles; alii tandem intercidentes ſeu intercalales.

κ'. Ῥιζώδεις λέγομεν αἱ διὰ τὴν ὅλην ἑβδομάδα διακρίνονται· δεικτικαὶ αἵπερ διὰ τὴν ἡμίσειαν ἑβδομάδα, ἢ διὰ τὰς τεταρταίας ἀριθμοῦνται· ἐμπέσοντες αἱ μηδεμίᾳ περιόδῳ ἕπονται.

20. Radicales dicimus qui per integram ſeptimanam diſtinguntur; indices qui per dimidiam ſeptimanam, aut per quaternarios numerantur; intercidentes qui nullam periodum ſequuntur.

κα'. 'Εκείνων δὲ ἡμερῶν δυνατώταται εἰσὶν ἐς τὰς κρίσεις αἱ ἑπτάδες εἴτε ῥιζώδεις. (αἱ μόναι κριτικαὶ λέγεσθαι δύνανται) ἧττον δὲ αἱ τεταρταῖοι· πάντων ἀσθενέστεραι αἱ ἐμβόλιμοι.

21. Horum dierum fortiſſimi ſunt ad criſes ſeptenarii ſive radicales (qui ſoli meritò critici dici poſſunt;) minùs quaternarii; omnium imbecillimi intercalares.

κβ'. Τὸ τούτων τῶν κρισίμων ἡμερῶν αἴτιον οὐράνιόν ἐστι, δηλαδὴ ἡ τῶν ἀστέρων ποικιλότης, καὶ τῶν πλανητῶν, καὶ τῶν ἄστρων, ὧν μὲν αἱ παραβλέψιες ἐν ταῖς ζ. ιδ. καὶ κ. μετὰ τῆς φύσεως εἰσὶν, ἐν ἑτέραις μετὰ τοῦ νοσήματος.

22. Cauſa horumce decretoriorum dierum cœleſtis eſt, varietas nempe aſtrorum, planetarum, aut ſyderum, quorum aſpectus in ſeptenariis 7. 14. & 20. ſe habet ex parte naturæ, in aliis verò ex parte morbi.

κγ'. Καὶ γὰρ ἡ σελήνη ὥσπερ ἀμοιβαία λοιπῶν τῶν ἄστρων, εἰσροὰς ἐπάνω ἡμῖν ἐπιδίδωσιν.

23. Luna enim quæ tanquam vicaria reliquorum ſyderum, influxus ſuperiores nobis impartitur.

κδ'. Ὅσον ἐκείνη ἐν τοῖς ὀξέσι νοσήμασι, καὶ χυμώδεσι διὰ τὰς ἑβδομάδας ἢ τετράδας δύναιτο ἂν, ἐξ αὐτῆς τῆς δεσποτείας ἐν ἑτέροις τοῖς κάτω ὑγροῖς, ἀφθόνως συλλέγεται.

24. Quantum illa in morbis acutis, & humoralibus per ſeptimanas aut quadras poſſit, ex ejus dominio in cæteris inferiùs humidis, abundè colligitur.

Τὸ

Τὸ τοῦ Ἰατρικοῦ σώματος μέρος πέμπτον.

Τὰ ἐκ τῆς Θεραπευτικῆς.

α. ΤΗ͂Σ ἰατρικῆς ποιητέας ἐκεῖνοι εἰσὶν οἱ δύο φωστῆρες ἀναγκαῖοι, λόγος, καὶ ἡ πεῖρα· ἀμφότερος μὲν ἀφ' ἑαυτοῦ μὲν ἐνδεὴς, ἕτερος ἑτέρου τῆς ἐπικουρίας χρείαν ἔχει.

1. MEdicinæ faciendæ hæc duo sunt lumina necessaria, Ratio, atque Experientia; utrumque per se indigens, alterum alterius auxilium postulat.

β'. Ἐξ ἐκείνων δὲ τῶν δύο ἡ ἀληθὴς καὶ γνησία τοῦ τὰ νοσήματα θεραπεύειν μέθοδος συμμεμόρφωται, ἀφ' ἧς θαυμαστὰ ταῦτα τοῦ φίλωνος φάρμακα θεῶν χεῖρας προχειρίζονται οἱ Ἰατρῶν υἱοὶ, ἣ μὲν ἐστερημένοι οἱ φυσητῆρες καὶ καπνοπῶλαι χυμικοὶ, οἱ τὰ τολμηρὰ καὶ τυχηρὰ τῇ τέχνῃ ἀποτίκτοντες, οὐ νοσοκτόνοι, ἀλλὰ νοσεροφόνοι γίνονται.

2. Ex his itaque duobus vera curandorum morborum efformata est methodus, à quâ miranda illa Philonis medicamina Deorum manus depromunt Medici, quâque dùm careant sufflones ac fumivenduli Chymici temerariâ & fortuitâ suâ arte enixi, non morbicidæ, sed ægricidæ fiunt.

γ'. Ἐν δὲ τῷ ταύτην τὴν τελείαν μέθοδον καλῶς διοικεῖν, ἐκεῖνα τρία, δηλαδὴ τὸ μέρος πάσχον, νοσήματος αἰτία, καὶ τὸ αὐτοῦ εἶδος ἀδιαλείπτως θηρευτέα, ὁπόταν ἐκ τούτων ἰδίοις σημείοις ἀτρεκὴς τέκμαρσις ἕπηται,

3 In perfectâ hâc methodo ritè administrandâ hæc tria, pars affecta, causa morbi, ejusque species sedulò sunt indaganda, cùm ex eorum propriis signis certa indicatio sequatur, totaque ferè dignoscens con-

πεται, ὅλητε χεδὸν ἡ διάγνωσις συμπεραίνεται.

cludatur.

δ'. Ἔνθεν δὲ ἐς τὴν τῶν νόσων θεραπείαν προσέρχεσθαι προσήκει, ἣ μὲν ὅλη τελεῖται, κατ' ἐκεῖνο τὸ πολυθρύλλητον, τῶν ἐναντίων ἐναντία εἶναι φάρμακα.

4. Inde ad morborum curationem deveniendum, quæ tota perficitur juxtà id tritum, contrariorum contraria existunt remedia.

ε'. Ὡς μὲν δύο εἰσὶ πρῶτα καὶ κοινὰ τῶν νοσημάτων αἴτια, Πληθώρα, καὶ Κακοχυμία, οὕτως ἰσάριθμά ἐστι πρῶτα καὶ κοινότατα φάρμακα, ἡ φλεβοτομία, καὶ ἡ κάθαρσις.

5. Sicut duæ sunt primæ & cōmunes morborum causæ, Plethora, & Cacochymia; sic totidem sunt prima & communissima remedia, sanguinis missio, & purgatio.

ς'. Πληθώραν δὲ καλοῦμεν τὴν τοῦ αἵματος ἄμετρον ἀφθονίαν, εἴτε τέσσαρες χυμοὶ ὁμοῦ πλεονάζοιντο, εἴτε κυρίως λεγόμενον αἷμα.

6. Plethoram autem appellamus sanguinis immoderatam copiam, sivè quatuor humores simul exuperent, sivè propriè dictus sanguis.

ζ'. Ἐκείνη οὐκ ἀεὶ τοσοῦτον τὰ ἀγγεῖα διατείνει καὶ διαπτᾷ, ὥστε τὸν τῆς ῥήξεως κίνδυνον ἀπειλεῖν (οἵαπερ ἐν τῇ ἕξει ἀθλητικῇ· τοσαύτη δὲ οὖσα, ὥστε ἀπὸ τῆς φύσεως οὐ δύνασθαι διοικεῖσθαι, τῆς νόσου αἰτία ἐστὶ, καὶ τὴν ἐνέργειαν βλάπτει.

7. Hæc non semper adeò vasa distendit, ut periculum rupturæ minetur, qualis in habitu athletico: tanta cùm fuerit ut à naturâ regi non possit, morbi causa est, & actionem lædit.

η'. Ὅθεν ἑτέρα μὲν τῇ τῶν φλεβῶν εὐρυχωρείᾳ, ἑτέρα δὲ τῶν δυνάμεων ἀσθενείᾳ ὁρίζεται· ἐκείνη κοινῶς

8. Unde altera venarum capacitate, altera virium imbecillitate definitur, hæc vulgò ad vasa, ipsa ad vires

νῶς πρὸς ἀγγείων, ἡ δὲ πρὸς δυνάμεων ὀνομάζεται. ἀμφοτέρᾳ ἡ φλεβοτομία προσήκει.

vires nominatur; utrique venæ ſectio convenit.

θ'. Κακοχυμία ἐστὶ πάντων τῶν χυμῶν, ἢ ἑνὸς διεφθαρμένη καὶ μοχθηρὰ ποιότης, πολλάκις δὲ καὶ ποσότης (ὥσπερ ἐν τῇ πληθώρᾳ κακοχυμικῇ.)

9. Cacochymia eſt omnium humorum, aut unius vitioſa qualitas, ſæpiùs etiam quantitas (ut in plethorâ cacochymicâ.)

ι. Καὶ ὄνομα ἀπὸ τῆς τοῦ κακουμένου χυμοῦ δεσποτείας λαμβάνεται· ταύτῃ μὲν τῇ καθάρσει βοηθητέον.

10 Suum nomen à peccantis humoris dominio ſumit: huic purgatione ſuccurrendum.

ια. Μεταξὺ πολλῶν καὶ ἑτέρων τῆς φλεβοτομίας σκόπων, δύο εἰσὶ ἡγεμονικοὶ, τὸ τῆς παρόντος ἢ τοῦ ἐπικειμένης νόσου μέγεθος, καὶ ἡ τῶν δυνάμεων καὶ ταῦτα δι' ἑαυτῶν οὐ δείκνύει, ἀλλ' ἐᾷ.

11. Inter cæteros mittendi ſanguinis ſcopos, duo ſunt principes, magnitudo præſentis aut imminentis morbi; & virium robur: non tamen duo hæc per ſe indicant, ſed permittunt

ιβ'. Οἱ ἀκμάζοντες πάντων ῥᾷστα τὴν φλεβοτομίαν ἀνέχουσι, οἱ δὲ ἐν πρώτῃ τῇ ἡλικίᾳ, καὶ ὑστάτῃ καθίσανται, ἐξ ἐναντίου.

12. Qui florente vigent ætate omnium maximè venæ ſectionem tolerant, qui verò in primâ & ultimâ conſtituti, Contrà.

ιγ'. Ἐπειγόντων ὅμως βαρέων τῶν παθῶν, οὐκ ἀεὶ δεῖ ἐπὶ ταῦτα ἐπιβλέπειν, ἀλλὰ καὶ παντὶ τῷ χρόνῳ, καὶ τοῖς νηπίοις πρὸ τοῦ τετάρτου καὶ δεκάτου ἐνιαυτοῦ, καὶ τοῖς πρεσβυτέροις (οἱ μὲν ὡμο-

13. Urgentibus tamen gravibus affectibus non ſemper horum habenda ratio, quin & quolibet tempore, & pueris ante decimum quartum annum, ac antiquioribus quibus adhuc viri-

ὠμογέροντες) διοικεῖσθαι δύνανται.

viridis est senectus, administrari possit.

ιδʹ. Ὅθεν τοῦτο τοῦ Κέλσου οὐ παραδοκιμάζομεν, βέβαιος ὁ νήπιος, εὐσθενὴς ὁ γέρων, ἐν γαστρὶ ἔχουσα γυνὴ καὶ ὑγιαίνουσα, τῇ φλεβοτομίᾳ ἀσφαλῶς θεραπεύονται, προηγουμένου ἀεὶ εὐστόχου τοῦ τῆς ψυχῆς διαλογισμοῦ.

14. Unde illud Celsi non rejicimus, firmus puer, robustus senex; gravida mulier valens, sanguinis missione tutò curantur; præeunte semper perspicacis animi discursu.

ιεʹ. Φλεβὸς τμητέας ἐκλογὴ ἐκ τοῦ μέρους τοῦ κάμνοντος ἐπιδείκνυσθαι μέλλει. ἀποσπασμὸς δὲ ἀπὸ τοῦ ἀντικειμένου μέρους καὶ μήκιστα ἀπόντος γενήσεται· παραγωγὴ δὲ ἐκ τοῦ πλησιαιτέρου κατ' ἴξιν· ἐκείνη μὲν τοῦ ἐπιρρέποντος χυμοῦ ἐστὶν ἴασις· ἥτε τῶν τὸ μέρος ἤδη πολιορκούντων.

15. Venæ secandæ electio ex parte laborante indicabitur, revulsio ex parte opposita maximè distante fiet, derivatio ex magis vicinâ recto tramite; Illa prorumpentis humoris est medela; ipsa eorum quæ jam partem obsederunt.

ιϛʹ. Καὶ οὐκ ἐν ἐκείνῳ τῶν χυμῶν ἀποσπασμῷ ταῦτά ἐστιν ἐναντία, ἐὰν μὴ ἐν τῷ τῶν ἰνίων καὶ φλεβῶν ὄρθῳ δρόμῳ καθέζοιντο ἄν· καὶ διὰ τοῦτο τῇ πλευρίτιδι δεξιᾷ, ἥκιστα ἐναντίον ἐστὶ τὸ ἀριστερὸν πλεύρωμα.

16. Nec in hâc humorum revulsione ea contraria sunt, nisi in fibrarum venarumque recto cursu collocentur; idcircò pleuritidi dextræ minimè contrarium est latus sinistrum.

ιζʹ. Σφάλλονται τοίνυν ὁκόσοι τούτου τὴν φλέβα τέμνοντες, τὴν πλευρίτιδα τὴν δεξίαν ἀφαιρεῖσθαι πειρῶσι, ὅτι διὰ τοῦτον τὸν τρόπον, ἢ τὸν χυμὸν τὸν μοχθηρὸν,

17. Falluntur ergo qui hujus sectâ venâ, dextram pleuritidem adimere tentant, cum hoc modo, vel noxium humorem inflammatâ parte relinquant, vel puro

ρὸν, διαφλεχθέντος τῶ μέρους, ἀπολείπουσι, ἢ τῷ καθαρῷ αἵματι διαμίγνυνται, ἢ ἐνίοτε τὴν σκαιὰν πλευρῖτιδα εἰσάγουσι.

puro sanguini permisceant, vel aliquando sinistram pleuritidem invehant.

ιή. Κάθαρσίς ἐστι μάλιστα ἡ τῶν ἔξω ἀγγείων καὶ τὴν ποιότητα μοχθηρῶν ὄντων ἐκκένωσις.

18. Purgatio est præcipuè eorum extra vasa qualitate molesta sunt, evacuatio.

ιθ'. Κατὰ τὴν τῶν φθειρομένων χυμῶν δεσποτείαν καὶ διάθεσιν, ποικίλα παρέχονται τῶν φαρμάκων γένη, ὧν ἔνια εἰσὶ χολαγωγὰ, ἔνια φλεγμαγωγὰ, ἔνια δὲ μελαναγωγά.

29. Pro humorum putrescentiū dominatu ac dispositione, varia exhibentur medicamentorum genera, quorum alia bilem, alia pituitam, alia melancholiam educunt.

κ'. Τούτοις δὲ χρῆσθαι τρόπος μορφῇ καὶ ἐκλογῇ περιέχεται, πόσως, πότε, καὶ ποιοτρόπως δίδοσθαι ὀφείλουσι σὺν ἀγχινοίᾳ ἐπινοητέον καὶ προορατέον, κατὰ τὴν τοῦ ὑπερτάτου διδασκάλου διάνοιαν καὶ γνώμην, ἵνα ἴσαις ταῖς ἡμέραις μᾶλλον ἢ ἀνίσαις, αἷς οἱ χυμοὶ κινεῖσθαι εἰώθασι, προστάττοιντο ἄν.

20. Eorum utendi modus formâ & delectu continetur, quantò, quando, & quomodo dari debeant sagaciter animadvertendo & prævidēdo, ex mente & sententiâ summi præceptoris, ut paribus diebus potiùs quàm imparibus, quibus humores moveri solent, præscribantur.

κά. Τὰ καθαίροντα φάρμακα ἐν τοῖς μόνον σαπροῖς προσήκει, ὁκόταν τούτων τῇ ὕλῃ δύο ὑπουργῶνται σκόποι, ἵνα ἡ σηπομένη κωλύοιτο, καὶ σαπρὰ ἀφαιρέοιτο.

21. Medicamenta purgantia in solis putridis conveniunt, cùm eorum materiâ duo subministrentur scopi, ut quæ putrescit impediatur; & quæ putrefacta est tollatur.

κβ'. Τοῦτο δὲ τελείως καὶ κανονικῇ μεθόδῳ γίγνεσθαι οὐ δύναται ἐὰν μὴ τελειωμένης ἐν τῇ τοῦ νοσήματος στάσει, ἢ κατὰ τὴν παρακμὴν, πέψεως· τότε γὰρ φύσεως ὠθουμένης, καὶ φαρμάκου ἐφέλκοντος, ῥᾷον ἕπεται ἀγωγή.

22. Id autem perfectè ac singulari methodo fieri non potest nisi peractâ in morbi statu, aut circà declinationem, coctione, tùnc enim naturâ pellente, & medicamine attrahente, facilior sequitur eductio.

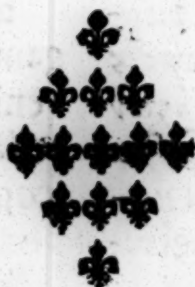
κγ'. Οὐδὲν δὲ ὅμως κωλύει ἵνα μὴ κάθαρσις τελείως ἀσκεῖσθαι δύναιτο ἐν ταῖς τῶν νοσημάτων ἀρχαῖς, ὁπόταν δηλαδὴ πάρεστιν ὀργασμὸς, ἢ ὕλη ἐστὶ λοιμώδης· ὥσπερ καὶ ἀτελῶς ἐν ἄλλαις νόσοις διὰ τῶν ὑποχωρητικῶν μᾶλλον ἢ καθαρτικῶν, ἕως ἂν γένοιτο τὸ φάρμακον ὕλῃ τῇ πεπτομένῃ ἀνάλογον.

23. Non obstat tamen quin purgatio perfectè exèrceri possit in morborum principiis, dùm scilicet humor turget, aut materia est pestilens; sicuti etiam imperfectè in aliis morbis per aluum moventia potiùs quàm per purgantia, modò fiat pharmacum materiæ coctæ analogum.

κδ'. Καὶ γὰρ ὥσπερ τοῦ πεπασμοῦ, οὕτω καὶ τῆς καθάρσεως βαθμοὶ εἶναι ὀφείλουσι· τηρουμένων ἀεὶ ἃ τηρεῖσθαι ἀνάγκη.

24. Nam sicuti coctionis, sic purgationis gradus esse debent: servatis semper servandis.

ΤΕ'ΛΟΣ.

Prima editio horum Discursuum, qui prodigiosam Auctori celebritatem conciliavit, prodiit Gandavi 1649. 8. v. Foppens Biblioth. Belg. T. I. p. 475. Kestners Medic. Gelehrten Lexicon p. 799.

Videtur haec Synopsis esse Discursuum ejus de fluxu ventris, cholera, peste, arthritide, febre tertiana & quartana sermone Gallico editorum Gandavi 1643. 4. quos pariter citat Kestnerus, hanc vero epitomen eorum esse non observat.